

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen

1. Inleiding

De manier waarop mensen werken en leven is de afgelopen jaren diverser geworden. Steeds meer mensen willen een grotere mate van flexibiliteit hebben ten aanzien van de aanwending van hun pensioen, zodat beter kan worden aangesloten bij de eigen bestedingsbehoefte. Daarnaast bestaat er door de stijging van de AOW-leeftijd en de pensioenrichtleeftijd behoefte aan maatregelen die ervoor zorgen dat mensen gezond de eindstreep kunnen halen.

Tegen deze achtergrond zijn in het pensioenakkoord afspraken gemaakt om meer maatwerk mogelijk te maken in het arbeidsvoorwaardelijk pensioen. Allereerst is afgesproken dat mensen meer keuzevrijheid krijgen bij de aanwending van hun pensioen, door mogelijk te maken dat zij een beperkt deel van het opgebouwde pensioenvermogen kunnen opnemen als een bedrag ineens (hoofdstuk 2). Voorts is afgesproken mensen meer keuzemogelijkheden te bieden om eerder te kunnen stoppen met werken. Het betreft allereerst de tijdelijke facilitering van de mogelijkheid om in sectoren en ondernemingen uittredingsregelingen te financieren waarmee werknemers de mogelijkheid krijgen om drie jaar voor de AOW-leeftijd te stoppen met werken. Dit wordt gedaan door een versoepeling van de pseudo-eindheffing op regelingen voor vervroegde uittreding (RVU-heffing) (hoofdstuk 3). Daarnaast is afgesproken dat er meer fiscale ruimte wordt geboden om verlof op te sparen, mede om vervroegd uittreden mogelijk te maken (hoofdstuk 4).

Dit wetsvoorstel strekt tot uitwerking van de voornoemde maatregelen. Hiertoe worden verschillende wijzigingen voorgesteld van de Pensioenwet (PW), Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb), de Wet op het financieel toezicht (Wft), de Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001) en de Wet op de loonbelasting 1964 (Wet LB 1964).

2. Introductie keuzerecht bedrag ineens

2.1. Aanleiding

De PW en de Wvb kennen een aantal keuzemogelijkheden ten aanzien van het pensioen, waaronder de mogelijkheid tot uitruil van verschillende soorten pensioen, het vervroegen en uitstellen van de pensioeningangsdatum en de zogenoemde hoog-laagconstructie. Daarnaast is op grond van veel pensioenregelingen deeltijdpensioen mogelijk. Uit onderzoek blijkt dat het gebruik van deze keuzemogelijkheden de afgelopen jaren is toegenomen.

Hoewel er reeds verschillende keuzemogelijkheden bestaan, blijkt uit onderzoek van het Centraal Planbureau dat deelnemers en pensioengerechtigden in Nederland minder keuzevrijheid hebben dan in andere landen. Zo is Nederland een van de weinige landen waarin het pensioen in de regel volledig wordt uitgekeerd in de vorm van een levenslange annuïteit. Uit diverse enquêtes blijkt dat ook in Nederland deelnemers en pensioengerechtigden interesse hebben in een uitbreiding van de bestaande keuzemogelijkheden met de mogelijkheid om een deel van het pensioenvermogen als een bedrag ineens op te nemen.

De Sociaal-Economische Raad (SER) adviseert in het advies "*Naar een nieuw pensioenstelsel*" om mensen meer keuzevrijheid te geven ten aanzien van hun pensioen. De SER stelt aanvullend voor om het in alle contracten mogelijk te maken om een beperkt lumpsum bedrag ineens op te nemen op de pensioeningangsdatum (van maximaal 10 procent), als specifieke invulling van de hoog-laagconstructie. Dit

keuzerecht is onderdeel van het akkoord dat het kabinet en sociale partners hebben gesloten over de vernieuwing van het stelsel van arbeidsvoorwaardelijke pensioenen.

Ook in het regeerakkoord is de afspraak opgenomen om meer ruimte te bieden voor keuzevrijheid in het pensioenstelsel en te onderzoeken of en hoe het in het vernieuwde stelsel mogelijk is om bij pensionering een beperkt deel van het pensioenvermogen op te nemen als bedrag ineens. Hiermee is voortgebouwd op de verkennende analyse van het vorige kabinet over de mogelijkheid om de keuzevrijheid van deelnemers en pensioengerechtigden uit te breiden, zoals opgenomen in de "*Perspectiefnota Toekomst pensioenstelsel*".

De afgelopen periode is nader bezien of, en zo ja, hoe het mogelijk kan worden gemaakt om bij pensionering een deel van het pensioenvermogen als bedrag ineens op te nemen. Geconcludeerd is dat het faciliteren van de mogelijkheid tot het opnemen van een bedrag ineens (onder bepaalde voorwaarden) wenselijk en mogelijk is. In dit wetsvoorstel wordt dit onderdeel uit het pensioenakkoord uitgewerkt.

Concreet wordt voorgesteld om voor deelnemers de mogelijkheid te introduceren om op de pensioeningangsdatum een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen als bedrag ineens op te nemen. Beoogd uitgangspunt is dat dit keuzerecht ook gaat gelden voor een zogenoemd bevroren pensioen in eigen beheer en het nettopensioen. Daarnaast wordt voorgesteld een soortgelijk keuzerecht te introduceren voor oudedagsvoorzieningen die zijn opgebouwd in de derde pijler, alsmede de nettolijfrente.

2.2. Doel van het keuzerecht

Met de introductie van een nieuw keuzerecht wordt beoogd deelnemers in de uitkeringsfase meer flexibiliteit te bieden in de aanwending van hun pensioenvermogen. Meer flexibiliteit kan de welvaart van deelnemers vergroten, doordat het pensioen beter kan worden afgestemd op de persoonlijke leefsituatie en bestedingsbehoefte. Het opnemen van een bedrag ineens op de pensioeningangsdatum kan aantrekkelijk zijn als deelnemers meer nut denken te onttrekken aan het vermogen kort na pensionering dan in de jaren daarna, bijvoorbeeld voor de aflossing van schulden (zoals een hypotheek), reizen, zorgvoorzieningen of de verbouwing van de eigen woning. Het moment dat het bedrag ineens kan worden opgenomen – de pensioeningangsdatum – sluit over het algemeen goed aan bij het uitgavenpatroon van pensioengerechtigden. Uit onderzoek blijkt dat pensioengerechtigden in de beginjaren van hun pensionering hogere uitgaven hebben dan in de jaren daarna.

De introductie van dit keuzerecht leidt tot een vergroting van de regie die deelnemers over hun pensioen hebben. Dit kan de betrokkenheid van deelnemers bij het pensioenstelsel – en meer specifiek hun eigen pensioensituatie – vergroten.

Voor oudedagsvoorzieningen die zijn opgebouwd in de derde pijler wordt een overeenkomstig keuzerecht geïntroduceerd als voor ouderdomspensioen in de tweede pijler. De argumenten voor het invoeren van dit keuzerecht voor ouderdomspensioen opgebouwd in de tweede pijler zoals hierboven weergegeven, gelden onverkort voor de invoering van dit keuzerecht voor oudedagsvoorzieningen opgebouwd in de derde pijler.

2.3. De uitwerking van het keuzerecht

2.3.1. Afkoop

Vooropgesteld zij dat door het opnemen van een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen als een bedrag ineens, dit deel de pensioenbestemming verliest. Het keuzerecht dat met dit wetsvoorstel wordt geïntroduceerd, kwalificeert daarmee als afkoop. Afkoop is slechts in een limitatief aantal in de wet omschreven gevallen mogelijk. Om gedeeltelijke afkoop op de

pensioeningangsdatum mogelijk te maken, wordt voorgesteld wettelijk vast te leggen dat het is toegestaan om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen te laten afkopen.

2.3.2. Recht van de deelnemer

Beoogd is om de mogelijkheid om op de pensioeningangsdatum een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen te laten afkopen als recht aan een deelnemer toe te kennen. Dat brengt met zich dat een pensioenuitvoerder op verzoek van de deelnemer – indien voldaan aan de voorwaarden (zie paragraaf 2.3.4) – verplicht is om tot de gedeeltelijke afkoop over te gaan. Hiermee wordt gerealiseerd dat alle deelnemers gebruik kunnen maken van dit keuzerecht.

2.3.3. Geen verplicht bestedingsdoel

Er wordt geen verplicht bestedingsdoel voorgesteld voor het bedrag dat wordt opgenomen. Een dergelijke verplichting wordt om meerdere redenen niet wenselijk geacht. Allereerst kan per persoon verschillen wat gezien de persoonlijke omstandigheden een nuttig bestedingsdoel is. Het wordt niet wenselijk geacht dit wettelijk te normeren. Ervaringen uit andere landen leren dat de meeste deelnemers die bij pensionering een bedrag ineens opnemen dit bedrag gebruiken om schulden af te lossen (zoals een hypotheek), een huis te kopen of te verbouwen, een auto te kopen of op reis te gaan. Daarnaast leidt het stellen van een dergelijke voorwaarde tot een flinke toename in de regeldruk, omdat er toezicht moet worden gehouden op de besteding van het bedrag en er in de praktijk discussie kan ontstaan of er sprake is van een kwalificerend bestedingsdoel.

2.3.4. Voorwaarden

Het wordt wel wenselijk geacht enkele voorwaarden aan het keuzerecht te verbinden. Het stellen van voorwaarden is van belang om zoveel mogelijk te waarborgen dat (1) deelnemers bij opname van een bedrag ineens worden beschermd tegen een te grote achteruitgang in de hoogte van de periodieke levenslange pensioenuitkering en (2) de solidariteit binnen pensioenfondsen zo min mogelijk onder druk komt te staan. Concreet worden de volgende voorwaarden voorgesteld:

Voorwaarde 1: maximumpercentage van 10%

Voorgesteld wordt als voorwaarde op te nemen dat de afkoop maximaal 10% van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen mag betreffen.

Bij het vaststellen van het maximumpercentage is getracht een balans te vinden tussen (1) het zoveel mogelijk waarborgen dat na opname van het bedrag ineens de hoogte van de periodieke levenslange pensioenuitkering voldoende is om de levensstandaard vast te houden en (2) tegemoet te komen aan de wens tot keuzevrijheid met betrekking tot het pensioen. Daarnaast is het van belang om het risico te beperken dat door het afkopen van een te groot deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen een (extra) beroep op overheidsvoorzieningen moet worden gedaan.

Een maximumpercentage van 10% wordt passend geacht om deze doelen te bereiken. Over het algemeen kan hiermee een bedrag ineens worden opgenomen dat hoog genoeg is om aan verschillende consumptiebehoeften bij te dragen. Tegelijkertijd blijkt uit onderzoek dat bij een maximumpercentage van 10% het risico op een te grote inkomensachteruitgang beperkt is. Een maximumpercentage van 10% is voorts in overeenstemming met het advies "*Naar een nieuw pensioenstelsel*" van de SER.

Het percentage van 10% is de voorgestelde wettelijke maximumgrens. Een deelnemer kan de pensioenuitvoerder ook verzoeken om tot afkoop van een lager percentage van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen over te gaan. Een pensioenuitvoerder is verplicht om tot de gedeeltelijke afkoop van het percentage naar keuze over te gaan.

Voorwaarde 2: datum afkoop

Als tweede voorwaarde wordt voorgesteld dat de gedeeltelijke afkoop op de ingangsdatum van het ouderdomspensioen dient plaats te vinden. Dit betekent dat het bedrag ineens in beginsel slechts op één moment tot uitbetaling kan komen (met uitzondering van de situatie van deeltijdpensioen, zie hieronder) en dat de gedeeltelijke afkoop niet is toegestaan tijdens de opbouwfase en de uitkeringsfase. Hiermee wordt gewaarborgd dat de solidariteit binnen een pensioenfonds zo min mogelijk onder druk komt te staan, doordat op deze wijze selectie-effecten worden beperkt.

De voornoemde voorwaarde is ook ingegeven vanuit de gedachte dat deelnemers vaak pas rondom de pensioeningangsdatum de gehele financiële situatie na pensionering kunnen overzien. Daarnaast zorgt deze voorwaarde ervoor dat tijdens de opbouwfase geen beleggingsrendementen worden misgelopen, hetgeen wel het geval zou zijn als gedeeltelijke afkoop ook tijdens de opbouwfase zou worden toegestaan. Door de gedeeltelijke afkoop plaats te laten vinden op de ingangsdatum van het ouderdomspensioen, blijft het vermogen bovendien zoveel mogelijk behouden als oudedagsvoorziening.

Indien de pensioenregeling voorziet in deeltijdpensioen en een deelnemer hiervan gebruikmaakt, gelden er verschillende pensioeningangsdata. De deelnemer heeft op de verschillende ingangsdata steeds de mogelijkheid om een deel van de waarde van het op dat moment ingaande gedeelte van het ouderdomspensioen te laten afkopen. Het gedeelte van het ouderdomspensioen dat mag worden afgekocht, is afhankelijk van het percentage waarmee een deelnemer met deeltijdpensioen gaat. Het gaat, conform het voorgestelde wettelijke kader, steeds om maximaal 10% van het op dat moment ingaande gedeelte van het ouderdomspensioen (oftewel het deel waarover geen pensioen meer wordt opgebouwd).

Ter illustratie: stel een deelnemer besluit gebruik te maken van de mogelijkheid tot deeltijdpensioen. Hij kiest als ingangsdatum van het deeltijdpensioen voor 1 januari en besluit voor 40% met pensioen te gaan. De deelnemer kan op 1 januari dan een bedrag ineens opnemen van maximaal 10% van dit gedeelte (dus van 40% van de tot op dat moment opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen). Vervolgens kiest de deelnemer ervoor om met ingang van 1 november volledig met pensioen te gaan. De deelnemer kan op 1 november dan een bedrag ineens opnemen over het andere deel van het ouderdomspensioen. De deelnemer kan maximaal 10% van de waarde van de daarbij behorende aanspraken op ouderdomspensioen laten afkopen.

Voorwaarde 3: geen stapeling met hoog-laagconstructie

Op grond van de PW en Wvb is het toegestaan om een deelnemer in de pensioenovereenkomst of pensioenregeling de mogelijkheid te bieden om de hoogte van het ouderdomspensioen te laten variëren. In de praktijk wordt hier veelal invulling aan gegeven door middel van de zogenoemde hoog-laagconstructie. Deze keuzemogelijkheid houdt in dat de pensioenuitkering in de eerste jaren na pensionering hoger is dan in de jaren daarna. Dit is toegestaan, mits de laagste uitkering niet minder bedraagt dan 75% van de hoogste uitkering en de mate van variatie uiterlijk op de ingangsdatum van het ouderdomspensioen wordt vastgesteld.

Als derde voorwaarde wordt voorgesteld dat indien de pensioenovereenkomst of pensioenregeling de mogelijkheid van een hoog-laagconstructie biedt, de deelnemer alleen gebruik mag maken van de gedeeltelijke afkoop als er geen gebruik wordt gemaakt van de hoog-laagconstructie. Hiermee wordt beoogd te voorkomen dat een deelnemer een te groot gedeelte van het opgebouwde ouderdomspensioen naar voren haalt en daarmee een te grote achteruitgang in de hoogte van de periodieke levenslange pensioenuitkering heeft. Indien het combineren van de hoog-laagconstructie met een gedeeltelijke afkoop toegestaan zou zijn, zou dit kunnen leiden tot een ondermijning van de beschermingsgedachte achter de voorwaarden die aan deze keuzemogelijkheden zijn

verbonden. Zowel de voorwaarde dat een deelnemer maximaal 10% van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen mag afkopen als de voorwaarde dat de laagste uitkering bij gebruik van de hoog-laagconstructie niet minder mag bedragen dan 75% van de hoogste uitkering bij de hoog-laagconstructie, is ingegeven vanuit de gedachte dat het wenselijk is deelnemers te beschermen tegen een te grote achteruitgang in de hoogte van de periodieke levenslange pensioenuitkering. Als beide keuzemogelijkheden gecombineerd zouden mogen worden, leidt dit tot een lagere levenslange periodieke pensioenuitkering dan in de situatie dat slechts één van de keuzemogelijkheden zou worden toegepast. Dat wordt onwenselijk geacht.

Net zoals bij de vorige voorwaarde wordt met deze voorwaarde eveneens gewaarborgd dat de solidariteit binnen een pensioenfonds zo min mogelijk onder druk komt te staan, doordat selectie-effecten worden beperkt.

Daarnaast brengt het uitsluiten van deze combinatie met zich dat een pensioenuitvoerder gericht kan informeren over de keuzemogelijkheden en om de daarmee samenhangende gevolgen voor de deelnemer inzichtelijker te maken. De mogelijkheid om de gedeeltelijke afkoop en de hoog-laagconstructie te combineren, kan immers tot complexiteit in de informatieverstrekking leiden. Ook is de verwachting dat de administratieve lasten van pensioenuitvoerders stijgen naarmate de stapeling van keuzemogelijkheden door deelnemers toeneemt. Door het uitsluiten van de combinatie van gedeeltelijke afkoop en de hoog-laagconstructie worden de administratieve lasten beperkt, hetgeen overeenkomt met de voorwaarden uit het SER advies.

Voorwaarde 4: afkoopgrens

Als vierde voorwaarde wordt voorgesteld op te nemen dat de resterende levenslange pensioenuitkering na de gedeeltelijke afkoop boven de afkoopgrens uit artikel 66, eerste lid, onderdeel a, PW en artikel 78, eerste lid, onderdeel a, Wvb moet liggen. Deze voorwaarde wordt van belang geacht ter bescherming van deelnemers. Hiermee wordt voorkomen dat alle opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen de pensioenbestemming kunnen verliezen, omdat eerst gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om een bedrag ineens op te nemen en vervolgens een pensioenaanspraak resteert die vanwege de beperkte omvang kan worden afgekocht. Ondanks dat het in dergelijke situaties om relatief kleine maand- en jaarbedragen gaat, kan het voor deelnemers met een beperkt pensioenvermogen of beperkte pensioenvermogens verspreid over meerdere pensioenuitvoerders van grote betekenis zijn om de na gedeeltelijke afkoop resterende opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen te behouden.

2.3.5. Vaststellen afkoopwaarde

Voorgesteld wordt om bij de vaststelling van de afkoopwaarde ("het bedrag ineens") aan te sluiten bij de regels die ook worden gehanteerd voor de andere afkoopmogelijkheden die op grond van de PW en Wvb bestaan, zoals de afkoop van kleine pensioenen.

Dit betekent dat de pensioenuitvoerder bij de vaststelling van de afkoopwaarde door vaststelling van een afkoopvoet moet waarborgen dat geen onderscheid gemaakt wordt tussen mannen en vrouwen waarbij voldaan wordt aan het vereiste van collectieve actuariële gelijkwaardigheid.

Daarnaast betekent dit dat een pensioenfonds bij de vaststelling van de hoogte van de afkoopwaarde geen rekening hoeft te houden met de (negatieve dan wel positieve) buffer van het pensioenfonds. Uitgangspunt is dat bij het vaststellen van de afkoopwaarde ("het bedrag ineens") dient te worden uitgegaan van de contante waarde van de pensioenaanspraken. Dit betreft de waarde die op het moment van de pensioeningangsdatum benodigd is om de toekomstige uitkeringen te kunnen doen. Voor dit uitgangspunt is om meerdere redenen gekozen. Allereerst wordt derhalve op deze wijze aangesloten bij de systematiek die ook wordt gehanteerd voor de andere afkoopmogelijkheden die op grond van de PW en Wvb bestaan, zoals de afkoop van

kleine pensioenen. Voorts wordt hierdoor voorkomen dat binnen een pensioenfonds verschillen kunnen ontstaan tussen het bedrag ineens dat deelnemers die op een verschillend moment met pensioen gaan ontvangen, enkel vanwege een wijziging van de omvang van de buffer. Daarnaast is de verwachting dat het alternatief – wel rekening houden met de buffer – de uitlegbaarheid en uitvoerbaarheid van het keuzerecht onder druk zet. Dit mede gezien het feit dat pensioenuitvoerders al maanden voor de pensioeningangsdatum beginnen met communiceren over de keuzemogelijkheden die een deelnemer ten aanzien van zijn pensioen heeft en de omvang van de buffer tussen het eerste moment van communiceren en de pensioeningangsdatum kan variëren. Tot slot volgt uit verschillende berekeningen van de Pensioenfederatie dat geen rekening houden met de buffer bij dit keuzerecht, slechts een zeer minimale impact heeft op de dekkingsgraad van een pensioenfonds. Ook als een pensioenfonds op het moment waarop het bedrag ineens wordt opgenomen een dekkingsgraad onder de 100% heeft. Zo is er bij een grijs pensioenfonds, met een dekkingsgraad van 80%, waarbij alle deelnemers die met pensioen gaan in het rekenjaar de volledige 10% opnemen slechts sprake van een daling van de dekkingsgraad met 0,1%. In geval van een dekkingsgraad van 90% is er nog maar sprake van een daling van de dekkingsgraad van 0,05%. Bij een gemiddeld pensioenfonds, betreft de daling van de dekkingsgraad nog maar 0,06% respectievelijk 0,03%. Dit beperkte negatieve financiële effect wordt aanvaardbaar geacht, met het oog op de eenvoud, uitvoerbaarheid en betere uitlegbaarheid van de keuze om geen rekening te houden met de buffer.

Voor de volledigheid zij opgemerkt dat bij het vaststellen van de afkoopwaarde uiteraard wel rekening wordt gehouden met in het verleden doorgevoerde kortingen. Op het moment dat een pensioenfonds heeft besloten om een korting door te voeren en die korting heeft verwerkt in de hoogte van de pensioenaanspraken, werkt dit door in de afkoopwaardes die vanaf dat moment worden vastgesteld. De totale waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen waarover het bedrag ineens wordt vastgesteld, is immers verlaagd.

2.3.6. Oudedagsvoorzieningen in de derde pijler

Voorgesteld wordt in de Wft op te nemen dat een aanbieder van een uitkeringsproduct de consument de mogelijkheid dient te bieden om een deel van de opgebouwde aanspraak op bepaalde periodieke uitkeringen (voor de oudedagsvoorziening) als bedrag ineens uit te laten keren. Daarbij wordt voor wat betreft de voorwaarden voor de gedeeltelijke uitkering als bedrag ineens – voor zover van toepassing – aangesloten bij de voorwaarden die worden voorgesteld voor de gedeeltelijke afkoop van ouderdomspensioen in de tweede pijler. Ook voor oudedagsvoorzieningen in de derde pijler wordt voorgesteld dat maximaal 10% van de waarde van de aanspraak op de periodieke uitkeringen op de ingangsdatum van deze uitkeringen als bedrag ineens mag worden uitgekeerd. Tevens geldt de voorwaarde dat de waarde van de aanspraak op de periodieke uitkering, die na de afkoop resteert, op de ingangsdatum op jaarbasis meer dient te bedragen dan het bedrag bedoeld in artikel 3.133, tiende lid, Wet IB 2001 (nieuw).

2.3.7. Nettopensioen en nettolijfrente

Het recht op gedeeltelijke afkoop wordt ook voorgesteld voor het nettopensioen (tweede pijler) en de nettolijfrente (derde pijler). Dit zijn oudedagsvoorzieningen die kunnen worden opgebouwd over het inkomen boven de zogenoemde aftoppingsgrens en waarvan de waarde is vrijgesteld voor de vermogensrendementsheffing in box 3. Voor deze voorgestelde afkoopmogelijkheid gelden dezelfde voorwaarden als voor de (bruto)pensioenen en (bruto)lijfrenten. Enige uitzondering is dat er bij de nettolijfrente geen eis geldt omtrent de minimale omvang die moet resterende nadat gebruik is gemaakt van de mogelijkheid tot gedeeltelijke afkoop. Reden hiervoor is dat er op basis van de bestaande regels voor een aanbieder van een nettolijfrente geen mogelijkheid bestaat om deze af te kopen als het om een relatief kleine aanspraak gaat. Bij een nettolijfrente blijft na een gedeeltelijke uitkering als bedrag ineens het resterende deel daarom altijd in stand en wordt periodiek uitgekeerd.

2.3.8. Fiscale behandeling van de gedeeltelijke afkoop

Op grond van de huidige fiscale wetgeving leidt het afkopen van een deel van de waarde van een opgebouwde pensioenaanspraak ertoe dat de gehele aanspraak op ouderdomspensioen in de heffing wordt betrokken en is ter zake van die afkoop revisierente verschuldigd. Bij een gedeeltelijke afkoop van de waarde van een aanspraak op periodieke uitkeringen van een oudedagsvoorziening in de derde pijler wordt de opgebouwde aanspraak slechts in de heffing betrokken voor zover het opgebouwde kapitaal wordt afgekocht en is ook slechts over dat deel revisierente verschuldigd. In lijn met de voorgestelde wijzigingen van de PW, Wvb en de Wft wordt voorgesteld afkoop van ten hoogste 10% van de waarde van een opgebouwde ouderdomspensioen- of lijfrente-aanspraak ook fiscaal aan te merken als een toegestane vorm van afkoop. Daarmee wordt bewerkstelligd dat bij een dergelijke afkoop ook bij pensioen slechts het afgekochte deel van de aanspraak in de heffing wordt betrokken. Daarnaast geldt dat zowel bij een dergelijke afkoop van een pensioenaanspraak als bij een dergelijke afkoop van een aanspraak op periodieke uitkeringen in de derde pijler geen revisierente is verschuldigd.

2.4. Informatieverstrekking over het keuzerecht

2.4.1. Informatievoorziening pensioen tweede pijler

Om de gedeeltelijke afkoop op de pensioeningangsdatum mogelijk te maken, is het noodzakelijk dat een deelnemer vóór deze datum aan de pensioenuitvoerder kenbaar heeft gemaakt van het keuzerecht gebruik te willen maken. Hiervoor is een goede informatievoorziening vanuit de pensioenuitvoerder van belang. Dit is reeds geborgd in de huidige wet- en regelgeving. Pensioenuitvoerders hebben de verplichting om deelnemers conform de normen uit de PW en de Wvb correct, duidelijk en evenwichtig te informeren over de keuzemogelijkheden die de pensioenregeling biedt. Daarnaast dient de informatieverstrekking tijdig te zijn.

Zoals nu vaak ook al in de praktijk gebeurt, zal de pensioenuitvoerder de deelnemer naar verwachting eerst door middel van een brief generiek informeren over de keuzemogelijkheden die de deelnemer heeft ten aanzien van zijn pensioen. In deze brief moet ook de mogelijkheid om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen af te laten kopen worden opgenomen. De pensioenuitvoerder verstrekt vervolgens – indien een deelnemer om meer informatie verzoekt over de mogelijkheid tot gedeeltelijke afkoop – meer specifieke en persoonlijke informatie aan de deelnemer. Deze informatie dient in ieder geval de hoogte van de afkoopwaarde ("het bedrag ineens"), de resterende hoogte van de periodieke levenslange pensioenuitkering na gebruik van het keuzerecht en de hoogte van de periodieke levenslange pensioenuitkering als geen gebruik wordt gemaakt van het keuzerecht te bevatten. De pensioenuitvoerder verstrekt deze informatie op een zodanig tijdstip vóór de pensioeningangsdatum dat het voor een deelnemer mogelijk is om een weloverwogen keuze te maken over het al dan niet gebruikmaken van dit keuzerecht.

De normen die in de PW en de Wvb worden gehanteerd geven pensioenuitvoerders de ruimte om in de informatievoorziening maatwerk aan te kunnen bieden. Pensioenuitvoerders moeten in de informatievoorziening over het keuzerecht om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen af te laten kopen zoveel mogelijk aansluiten bij de informatiebehoeften en kenmerken van de deelnemer.

Ingeval een deelnemer met een premieovereenkomst of kapitaalovereenkomst gebruikmaakt van de mogelijkheid van waardeoverdracht op de pensioeningangsdatum ("pensioenshoppen") vindt de gedeeltelijke afkoop plaats bij de ontvangende pensioenuitvoerder. De overdragende pensioenuitvoerder moet tot aan het moment van de waardeoverdracht voldoen aan de wettelijke informatieverplichtingen. Dit betekent dat de overdragende pensioenuitvoerder de deelnemer in ieder geval via een

(generieke) brief informeert over de keuzes die voorliggen op de pensioeningangsdatum, waaronder de mogelijkheid tot de gedeeltelijke afkoop. De ontvangende pensioenuitvoerder zal bij het voorleggen van de offerte voor de uitvoering van de uitkeringsfase en de daaropvolgende communicatie inzicht dienen te bieden in de keuzemogelijkheden die de pensioenuitvoerder aanbiedt. Indien een deelnemer meer inzicht verlangt in de mogelijkheid tot gedeeltelijke afkoop, dient de pensioenuitvoerder persoonlijke informatie over dit keuzerecht te verstrekken en inzicht te bieden in de gevolgen als de deelnemer al dan niet gebruikmaakt van dit keuzerecht.

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) houdt toezicht op de wettelijke informatieverplichtingen en zal derhalve ook toezicht houden op de informatieverstrekking door pensioenuitvoerders over dit keuzerecht.

De mogelijke invloed die de gedeeltelijke afkoop heeft op de verschuldigde inkomstenbelasting, de inkomensafhankelijke regelingen en de verschuldigheid van de AOW-premie is een aspect voor een deelnemer om rekening mee te houden bij de afweging om al dan niet gebruik te maken van het keuzerecht (zie hiervoor paragraaf 7.1.1.2). Op grond van de verplichting voor pensioenuitvoerders om deelnemers zorgvuldig te informeren, is het van belang dat pensioenuitvoerders in de informatievoorziening over het keuzerecht wijzen op de mogelijkheid dat het laten afkopen van een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken hierop van invloed kan zijn. Voorts zal hier in de informatievoorziening over de toeslagen op de website van de Belastingdienst aandacht aan worden besteed. Om de verwachte invloed van de gedeeltelijke afkoop op de toeslagen in kaart te brengen, kan een deelnemer gebruikmaken van verschillende rekentools op de website van de Belastingdienst.

2.4.2. Informatievoorziening oudedagsvoorziening derde pijler

Om een goede informatievoorziening in de derde pijler te garanderen, zal in het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft voor aanbieders van oudedagsvoorzieningen in de derde pijler worden voorgeschreven dat zij informatie aan de consument dienen te verstrekken over de mogelijkheid om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraak op periodieke uitkeringen als bedrag ineens uit te laten keren. De consument dient door de aanbieder waar hij de aanspraken heeft opgebouwd geïnformeerd te worden over deze mogelijkheid. De aanbieder van het uitkeringsproduct dient de consument vervolgens te informeren over de hoogte van de gedeeltelijke uitkering als bedrag ineens, de resterende hoogte van de periodieke uitkeringen na gebruik van het keuzerecht en de hoogte van de periodieke uitkeringen voor de oudedagsvoorziening als geen gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraak als bedrag ineens uit te laten keren.

2.5. Uitgangspunten bij scheiding

Het is van belang dat in geval van een scheiding de verdelingsgerechtigde partner niet wordt benadeeld doordat de verdelingsplichtige partner gebruikmaakt van het recht op gedeeltelijke afkoop dat met dit wetsvoorstel wordt geïntroduceerd. In de huidige wet- en regelgeving is dit reeds voldoende gewaarborgd.

Voor de verdeling van pensioen bij scheiding bestaan twee verdeelmethoden, te weten verevening en conversie. Uitgangspunt bij verevening is dat de tot verevening gerechtigde partner (de ex-partner die niet zelf het ouderdomspensioen heeft opgebouwd) een voorwaardelijk recht op ouderdomspensioen krijgt, waarbij alle beslissingen van de tot verevening verplichte partner (de ex-partner die het ouderdomspensioen heeft opgebouwd) leidend zijn en de uitbetaling afhankelijk is van het leven van de tot verevening verplichte partner. Bij conversie krijgt de verdelingsgerechtigde partner een eigen aanspraak op ouderdomspensioen en kan daar zelfstandig keuzes voor maken. Op grond van het wetsvoorstel Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021 is het beoogde uitgangspunt dat voor scheidingen die plaatsvinden

vóór 1 januari 2021 verevening als standaard verdeelmethode geldt en voor scheidingen ná 1 januari 2021 conversie.

Hieronder wordt voor verschillende scheidingssituaties benoemd wat de uitgangspunten zijn rondom het recht op gedeeltelijke afkoop. Hierbij is ervan uitgegaan dat de echtgenoten geen afwijkende afspraken hebben gemaakt over de pensioenverdeling. Dat betekent dat ervan uit wordt gegaan dat de pensioenopbouw gedurende de huwelijkse periode 50/50 verdeeld wordt tussen de ex-partners.

Situatie 1: Scheiding voor pensioeningangsdatum met als verdeelmethode verevening

In deze situatie vindt de gedeeltelijke afkoop plaats na de scheiding. Artikel 7, derde lid, van de Wet verdeling pensioenrechten bij scheiding (Wvps) bepaalt dat afkoop alleen is toegestaan indien op redelijke wijze met de pensioenbelangen van de tot verevening gerechtigde partner rekening is gehouden. Afkoop mag niet leiden tot benadeling van de tot verevening gerechtigde partner. Artikel 2, tweede lid, en artikel 3, tweede lid, Wvps bepalen dat de tot verevening gerechtigde partner recht krijgt op een deel van elk van de uit te betalen termijnen van het pensioen, waarbij rekening wordt gehouden met eventuele verlagingen van het pensioen. Indien de tot verevening verplichte partner gebruikmaakt van het recht op gedeeltelijke afkoop, ontvangt de tot verevening gerechtigde partner derhalve een lagere maandelijkse uitkering dan in de situatie dat de tot verevening verplichte partner hier geen gebruik van zou hebben gemaakt. Om benadeling van de tot verevening gerechtigde partner te voorkomen, is vereist dat die een evenredig deel van het bedrag ineens ontvangt. Bij het vaststellen van dit deel wordt uitgegaan van het deel van de afkoopwaarde dat kan worden toegerekend aan de opbouw van het ouderdomspensioen tijdens de huwelijkse periode. Deze situatie wijzigt niet na inwerkingtreding van het wetsvoorstel Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021.

Situatie 2: Scheiding na pensioeningangsdatum met als verdeelmethode verevening

In deze situatie heeft de gedeeltelijke afkoop reeds plaatsgevonden. Immers, met dit wetsvoorstel wordt voorgesteld dat de gedeeltelijke afkoop alleen op de pensioeningangsdatum kan plaatsvinden. De wijze waarop (een eventueel resterend gedeelte van) het bedrag ineens dat is uitgekeerd wordt verdeeld, is afhankelijk van het huwelijksvermogensregime dat van toepassing is en wordt met dit wetsvoorstel of het wetsvoorstel Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021 niet nader geregeld. Door de gedeeltelijk afkoop is de maandelijkse pensioenuitkering van de tot verevening verplichte partner lager vastgesteld. Op grond van artikel 2, tweede lid, en artikel 3, tweede lid, Wvps heeft dit ook effect op de hoogte van de periodieke uitkering waar de tot verevening gerechtigde echtgenoot recht op heeft.

Situatie 3: Scheiding voor pensioeningangsdatum met als verdeelmethode conversie

De verdelingsgerechtigde partner en de verdelingsplichtige partner hebben allebei een eigen aanspraak op pensioen en kunnen daar zelfstandig keuzes voor maken. De verdelingsgerechtigde partner en verdelingsplichtige partner hebben allebei zelfstandig de mogelijkheid om ten aanzien van de eigen aanspraak op ouderdomspensioen op de pensioeningangsdatum al dan niet gebruik te maken van het recht op gedeeltelijke afkoop.

Situatie 4: Scheiding na pensioeningangsdatum met als verdeelmethode conversie

In deze situatie gelden feitelijk dezelfde uitgangspunten als in situatie 2. De gedeeltelijke afkoop heeft reeds plaatsgevonden en de wijze waarop (een eventueel resterend gedeelte van) het bedrag ineens dat is uitgekeerd wordt verdeeld, is afhankelijk van het huwelijksvermogensregime dat van toepassing is. Bij de conversie van de (resterende) pensioenrechten wordt rekening gehouden met het feit dat gebruik is gemaakt van het recht op gedeeltelijke afkoop.

3. Tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing

3.1. Aanleiding

Het kabinet vindt het belangrijk dat iedereen gezond en werkend zijn of haar pensioen kan halen. Eerdere kabinetten hebben omwille van demografische en maatschappelijke ontwikkelingen regelingen voor vervroegde uittreding (RVU) fiscaal onaantrekkelijk gemaakt. Onder andere het behoud van voldoende arbeidspotentieel en financieel draagvlak voor collectieve voorzieningen waren hiervoor het motief. Bij de Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie levensloopregeling is in dit kader de zogenoemde RVU-heffing geïntroduceerd. Over bijdragen en premies aan en uitkeringen uit regelingen die (nagenoeg) uitsluitend ten doel hebben om voorafgaand aan hetzij de pensioeningangsdatum hetzij de AOW-gerechtigde leeftijd te voorzien in een of meer uitkeringen of verstrekkingen ter overbrugging van de periode tot de pensioeningangsdatum of AOW-gerechtigde leeftijd of dienen tot het aanvullen van de pensioenuitkeringen in deze periode, is de werkgever thans een pseudo-eindheffing van 52% verschuldigd.

Het kabinet en sociale partners hebben samen geconstateerd dat, mede door de versnelde verhoging van de AOW-leeftijd in 2015, met name mensen die bijna de AOW-leeftijd bereiken, overvallen zijn of moeite hebben om gezond werkend de AOW-leeftijd te halen. Samen hebben kabinet en sociale partners een breed pakket aan afspraken gemaakt om de duurzame inzetbaarheid te vergroten. Kabinet en sociale partners hebben bijvoorbeeld afgesproken dat onderzocht zal worden hoe (onregelmatigheids)toeslagen kunnen worden ingezet voor extra pensioenopbouw. Ook is afgesproken om de koppeling van de AOW-leeftijd aan de levensverwachting aan te passen en zal worden onderzocht of het mogelijk is om het moment van uittreden onder voorwaarden te koppelen aan het aantal dienstjaren. Daarnaast is afgesproken dat kabinet en sociale partners ervoor zorgen dat werknemers meer mogelijkheden krijgen om eerder te stoppen met werken, bijvoorbeeld door het verlofsparen uit te breiden (hoofdstuk 4).

Onderdeel van dit pakket is het voorstel om de RVU-heffing tijdelijk te versoepelen door een vrijstelling tot een bepaald bedrag te introduceren. In dit wetsvoorstel wordt deze tijdelijke versoepeling uitgewerkt.

3.2. Doel van de tijdelijke versoepeling

De tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing is bedoeld om voor de korte termijn de belasting te verlagen die werkgevers verschuldigd zijn als zij hun oudere werknemers die werkend niet de AOW-gerechtigde leeftijd kunnen bereiken, tegemoet willen komen. Het uitgangspunt bij deze afspraken is wederzijdse goedkeuring. Werknemers die liever doorwerken, zouden dat moeten kunnen. Desalniettemin is de voorgestelde vrijstelling generiek. Op deze manier wordt de ruimte geboden aan sociale partners om maatwerkafspraken te maken op sectoraal niveau of op het niveau van de individuele werkgever. Zij krijgen door het generieke karakter van de vrijstelling voldoende ruimte om recht te doen aan de specifieke (werk)omstandigheden van hun sector.

Het uiteindelijke doel van de partijen die het pensioenakkoord hebben gesloten, is om zo snel mogelijk te komen tot een pakket aan maatregelen dat het werken aan duurzame inzetbaarheid structureel verankert in bedrijven en in de hoofden van werkenden.

3.3. De uitwerking van de tijdelijke versoepeling

Concreet wordt met dit wetsvoorstel beoogd mogelijk te maken dat werkgevers in de drie jaar vóór de AOW-leeftijd aan hun werknemers een bedrag kunnen meegeven dat na vermindering met de loonbelasting en premie voor de volksverzekeringen gelijk is aan het nettobedrag van de AOW-uitkering (netto-AOW), zonder dat hierover een RVU-heffing door de werkgever is verschuldigd. De vrijstelling wordt jaarlijks bijgesteld aan

de hand van wijzigingen in de hoogte van de AOW-uitkering, zodat de hoogte van de vrijstelling feitelijk gekoppeld blijft aan de netto-AOW. Werknemers kunnen deze uitkering die ze van de werkgever ontvangen zelf aanvullen, bijvoorbeeld door het eerder laten ingaan van het ouderdomspensioen of het inzetten van spaargeld of andere vermogensbestanddelen.

De voorgestelde vrijstelling van de RVU-heffing tot een bepaald bedrag is een van de overgangsmaatregelen voor de korte termijn uit het pensioenakkoord en geldt voor een periode van vijf jaar. Dit betekent dat werkgevers in de jaren 2021 tot en met 2025 tot een in de wet bepaald bedrag een van RVU-heffing vrijgestelde uitkering, bijdrage of premie kunnen toekennen aan werknemers. Indien de werknemer uiterlijk in het kalenderjaar 2025 de leeftijd bereikt die drie jaar lager is dan de AOW-leeftijd kan de werkgever nog een regeling toekennen ter overbrugging van de jaren tot het bereiken van de AOW-leeftijd. In lagere regelgeving zal worden bepaald dat een uiterlijk op 31 december 2025 bij een fonds of verzekeraar gestorte, van RVU-heffing vrijgestelde bijdrage of premie, kan worden uitgekeerd in de jaren 2026, 2027 en 2028 met inachtneming van de gestelde voorwaarden in de wet.

Het kabinet heeft in het pensioenakkoord afspraken met sociale partners gemaakt om ervoor te zorgen dat op termijn iedereen gezond en werkend zijn of haar pensioen haalt. Het kabinet investeert bijvoorbeeld fors in duurzame inzetbaarheid (€ 800 miljoen eenmalig, en € 10 miljoen per jaar structureel). De €800 miljoen is verdeeld over vier jaar, en bedraagt elk jaar €200 miljoen. Deze middelen zijn een stimulans voor duurzame inzetbaarheid en het wegnemen van knelpunten bij het realiseren van regelingen die vrijgesteld zijn van de RVU-heffing. De uitwerking van deze subsidieregeling is inmiddels in gang gezet. De regering zal deze regeling in samenspraak met sociale partners uitwerken.

De voorgestelde RVU-drempelvrijstelling geldt voor zover de uitkeringen plaatsvinden in de 36 maanden vóór de AOW-leeftijd. De hoogte van de vrijstelling wordt gekoppeld aan het gebruteerde bedrag van de netto AOW-uitkering voor alleenstaande personen zoals dat geldt op 1 januari van het jaar waarin de eerste uitkering, in die periode van 36 maanden, plaatsvindt. Om het totale vrijstellingsbedrag te berekenen wordt bovengenoemd bedrag vermenigvuldigd met het aantal maanden tussen de eerste uitkering in die periode en het bereiken van de AOW-leeftijd, waarbij het aantal maanden op hele maanden naar boven wordt afgerond.

Voor zover eerder wordt uitgekeerd dan 36 maanden vóór de AOW-leeftijd of anderszins een hoger bedrag wordt uitgekeerd dan hetgeen is vrijgesteld, wordt de regeling voor het gedeelte dat niet voldoet aan de in de wet opgenomen voorwaarden nog steeds aangemerkt als regeling voor vervroegde uittreding ter zake waarvan de werkgever de pseudo-eindheffing is verschuldigd.

In onderstaande voorbeelden wordt de werking van de RVU-drempelvrijstelling nader toegelicht. Omwille van de duidelijkheid wordt uitgegaan van een drempelvrijstelling van afgerond € 1.766,66 per maand en wordt geen rekening gehouden met de jaarlijkse indexering van de vrijstelling.

Situatie 1: Eenmalige RVU-uitkering binnen de 36 maandentermijn

Jackie bereikt op 18 juni 2024 haar AOW-leeftijd. Zij ontvangt op 1 juli 2021 een eenmalige RVU-uitkering van haar werkgever. De periode tussen het ontvangen van de RVU-uitkering en het bereiken van de AOW-leeftijd bedraagt 35 maanden en 17 dagen. Deze periode mag op hele maanden naar boven worden afgerond, zodat 36 maanden in aanmerking worden genomen voor de drempelvrijstelling. De vrijstelling bedraagt € 63.600 (36 maanden maal € 1.766,66).

Nota bene: indien de eenmalige RVU-uitkering vóór 18 juni 2021 wordt ontvangen is er geen drempelvrijstelling van toepassing, omdat de uitkering meer dan 36 maanden vóór het bereiken van de AOW-leeftijd wordt ontvangen.

Situatie 2: Eenmalige RVU-uitkering boven het vrijstellingsbedrag

Ridgeciano bereikt op 1 januari 2024 zijn AOW-leeftijd. Hij ontvangt op 1 januari 2022 een eenmalige RVU-uitkering van zijn werkgever ter hoogte van € 57.600. De periode tussen het ontvangen van de RVU-uitkering en het bereiken van de AOW-leeftijd bedraagt 24 maanden. De vrijstelling bedraagt € 42.400 (24 maanden maal € 1.766,66). Over een bedrag van € 15.200 (de RVU-uitkering van € 57.600 minus de drempelvrijstelling van € 42.400) is de werkgever RVU-heffing verschuldigd.

Situatie 3: Periodieke RVU-uitkering binnen de 36 maandentermijn

Jens bereikt op 5 december 2024 zijn AOW-leeftijd. Hij ontvangt vanaf 1 januari 2024 een maandelijkse RVU-uitkering ter hoogte van € 1.500, waarbij de laatste RVU-uitkering plaatsvindt op 1 december 2024. De periode tussen het ontvangen van de eerste RVU-uitkering en het bereiken van de AOW-leeftijd bedraagt 11 maanden en 4 dagen. Deze periode wordt op hele maanden naar boven afgerond, zodat 12 maanden in aanmerking worden genomen voor de drempelvrijstelling. De vrijstelling bedraagt € 21.200 (12 maanden maal € 1.766,66). Bij iedere betaling van de RVU-uitkering wordt (cumulatief over het verstreken deel van de 36 maanden) getoetst of de drempelvrijstelling wordt overschreden. Omdat de maandelijkse RVU-uitkering ten bedrage van € 1.500 lager is dan de drempelvrijstelling van € 1.766,66 per maand, vallen de periodieke RVU-uitkeringen onder de drempelvrijstelling en is de werkgever geen RVU-heffing verschuldigd.

Situatie 4: Periodieke RVU-uitkeringen buiten de 36 maandentermijn

Leroy bereikt op 1 januari 2025 zijn AOW-leeftijd. Hij ontvangt vanaf 1 januari 2021 een maandelijkse RVU-uitkering ter hoogte van € 1.766,66 per maand, waarbij de laatste RVU-uitkering plaatsvindt op 1 december 2024. De periode tussen het ontvangen van de eerste RVU-uitkering en het bereiken van de AOW-leeftijd bedraagt 48 maanden. Over de uitkeringen die worden uitgekeerd in de periode van 1 januari 2021 tot en met 1 december 2021 is RVU-heffing verschuldigd, omdat deze uitkeringen meer dan 36 maanden vóór de AOW-leeftijd worden uitgekeerd. Vanaf 1 januari 2022 geldt de drempelvrijstelling. De periode tussen het ontvangen van de eerste RVU-uitkering binnen de 36 maandenperiode (de RVU-uitkering die wordt ontvangen op 1 januari 2022) en het bereiken van de AOW-leeftijd bedraagt 36 maanden. De vrijstelling bedraagt hierdoor € 63.600 (36 maanden maal € 1.766,66). Bij iedere betaling van de RVU-uitkering wordt (cumulatief over het verstreken deel van de 36 maandenperiode) getoetst of de drempelvrijstelling wordt overschreden. Omdat de maandelijkse RVU-uitkering gelijk is aan de drempelvrijstelling van € 1.766,66 per maand, is de werkgever over de vanaf 1 januari 2022 verstrekte periodieke RVU-uitkeringen geen RVU-heffing verschuldigd.

Situatie 5: Periodieke RVU-uitkering boven het vrijstellingsbedrag

Shanice bereikt op 1 december 2023 haar AOW-leeftijd. Zij ontvangt vanaf 1 juli 2023 een maandelijkse RVU-uitkering ter hoogte van € 2.500 per maand, waarbij de laatste RVU-uitkering plaatsvindt op 1 november 2023. De periode tussen het ontvangen van de eerste RVU-uitkering en het bereiken van de AOW-leeftijd bedraagt 5 maanden. De vrijstelling bedraagt afgerond € 8.833 (5 maanden maal € 1.766,66). Bij iedere betaling van de RVU-uitkering wordt (cumulatief over het verstreken deel van de 36 maandenperiode) getoetst of de drempelvrijstelling wordt overschreden. De eerste drie RVU-uitkeringen (1 juli, 1 augustus en 1 september) van in totaal € 7.500 overschrijden niet de drempelvrijstelling van € 8.833. Bij de betaling van de RVU-uitkering op 1 oktober wordt het bedrag van de drempelvrijstelling overschreden met € 1.167 (4 maal de maandelijkse uitkering van € 2.500 (€ 10.000) -/- drempelvrijstelling van € 8.833). Over een bedrag van € 1.167 is de werkgever in oktober RVU-heffing verschuldigd. Ook over de RVU-uitkering van 1 november is de werkgever RVU-heffing verschuldigd, omdat het drempelvrijstellingsbedrag in oktober al werd bereikt.

4. Uitbreiding fiscale ruimte voor het sparen van bovenwettelijk verlof

Op dit moment kunnen werknemers maximaal 50 weken fiscaal gefaciliteerd vakantieverlof en compensatieverlof opsparen. Het kabinet heeft met sociale partners afgesproken om deze fiscale grens te verhogen van 50 naar 100 weken. Dit wetsvoorstel strekt tot uitwerking van deze maatregel.

Idee is dat het opgebouwde verlof op allerlei momenten gedurende de loopbaan (gedeeltelijk) worden opgenomen. Dit geeft werknemers de ruimte om zelf hun duurzame inzetbaarheid te vergroten, bijvoorbeeld door het extra gespaarde verlof in te zetten om een aantal jaar voor de pensioenleeftijd minder te gaan werken en/of gedurende de loopbaan tijd te nemen voor omscholing of een sabbatical. Daarnaast geeft het werknemers de ruimte om eerder te stoppen met werken, met behoud van salaris.

De generieke extra ruimte die wordt geboden, kan bijvoorbeeld benut worden in sectoren waarbij in cao's of in individuele arbeidsovereenkomsten afspraken gemaakt zijn of worden om bij overwerk, ploegendiensten of anderszins zwaar werk compensatie (deels) via extra verlofopbouw te laten plaatsvinden zonder verplichting om dit verlof op korte termijn – op straffe van verval – op te nemen. Dit sluit aan bij het gegeven dat onregelmatig werk of het werken in ploegendiensten een zwaardere belasting geeft en daardoor tot een mindere duurzame inzetbaarheid leidt.

5. Gegevensbescherming

In het kader van dit wetsvoorstel is een gegevensbeschermingseffectbeoordeling uitgevoerd. Met behulp hiervan is gekeken naar de voorgenomen verwerking van persoonsgegevens die uit dit wetsvoorstel voortvloeit en is bezien of hier risico's mee gepaard gaan.

5.1. Keuzerecht bedrag ineens

Voor pensioenuitvoerders brengt de introductie van een nieuw keuzerecht een beperkte extra informatieverplichting met zich. Naar huidig recht is een pensioenuitvoerder reeds verplicht een deelnemer tijdig vóór de pensioeningangsdatum te informeren over de opgebouwde pensioenaanspraken en inzicht te geven in de keuzemogelijkheden die een deelnemer heeft. Uitgangspunt wordt dat de pensioenuitvoerder de deelnemer hierbij voortaan ook moet informeren over de mogelijkheid om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken te laten afkopen en inzicht moet verschaffen in de gevolgen hiervan. Dit kan worden afgeleid uit artikel 48 PW en artikel 59 Wvb en zal worden geëxpliciteerd in artikel 7a van het Besluit uitvoering PW en Wvb. Om deze informatie te kunnen verstrekken, dienen verschillende berekeningen te worden gemaakt. Hierbij wordt gebruikgemaakt van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen, het geslacht, de leeftijd en de pensioeningangsdatum van de deelnemer. Daarnaast dient een pensioenuitvoerder – indien de deelnemer gebruikmaakt van dit keuzerecht – op basis van de voornoemde gegevens de (definitieve) hoogte van de afkoopwaarde ("het bedrag ineens") en de resterende levenslange pensioenuitkering vast te stellen.

Hiermee worden de handelingen die een pensioenuitvoerder uitvoert, zeer beperkt uitgebreid. De pensioenuitvoerder beschikt als gevolg van de introductie van het nieuwe keuzerecht bedrag ineens niet over meer persoonsgegevens dan nu het geval is. Zo zijn pensioenuitvoerders in verband met hun informatieverplichtingen op dit moment al aangesloten op de Basisregistratie Personen. Zij beschikken derhalve reeds over de adresgegevens van de deelnemer die noodzakelijk zijn om de deelnemer te informeren over het keuzerecht die met dit wetsvoorstel wordt geïntroduceerd. Daarnaast maakt een pensioenuitvoerder op dit moment logischerwijs al gebruik van de informatie over de opgebouwde pensioenaanspraken door de deelnemer, het geslacht, de leeftijd en de (beoogde) pensioeningangsdatum van de deelnemer. Deze gegevens worden gebruikt

om een deelnemer inzicht te verschaffen in de situatie na de pensioeningangsdatum. Het enige gevolg van dit wetsvoorstel is dat deze voortaan ook kunnen worden gebruikt om te berekenen wat de gevolgen van de gedeeltelijk afkoop (eventueel) zijn.

Deze gegevensverwerking past bij het doel waar de gegevens voor zijn verzameld, namelijk pensioenuitvoering. De verwerking is noodzakelijk om de hoogte van de afkoopwaarde en de resterende levenslange periodieke pensioenuitkering vast te stellen en de deelnemer voldoende inzicht te kunnen bieden in de gevolgen indien hij al dan niet gebruikmaakt van de mogelijkheid om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen op de pensioeningangsdatum te laten afkopen. De rechten van de betrokkenen bij de privacyregelgeving worden met de introductie van een nieuw keuzerecht niet beperkt.

Hetzelfde geldt voor de aanbieder van een oudedagsvoorziening in de derde pijler. De aanbieder beschikt reeds over de persoonsgegevens die noodzakelijk zijn om het keuzerecht dat met dit wetsvoorstel wordt geïntroduceerd aan te bieden, zoals de waarde van de opgebouwde aanspraak op periodieke uitkering van de oudedagsvoorziening, het geslacht, de leeftijd en de (beoogde) ingangsdatum van de oudedagsvoorziening. Deze informatie heeft de aanbieder nodig om de consument te informeren over de hoogte van de gedeeltelijke afkoopwaarde en de resterende hoogte van de periodieke uitkeringen, indien de consument besluit gebruik te maken van het keuzerecht om een gedeelte van de waarde af te kopen. De gegevensverwerking past derhalve bij het doel waarvoor de gegevens zijn verzameld.

5.2. Tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing

Vooropgesteld zij dat uit de tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing geen verplichting tot het treffen van regelingen voor vervroegde uittreding volgt. Daarnaast is het ook in de huidige praktijk – nog zonder de tijdelijke versoepeling – al mogelijk om regelingen voor vervroegde uittreding af te spreken. Wel wordt extra fiscale ruimte geboden voor maatwerk in sectoren en ondernemingen met betrekking tot vervroegd uittreden. Het is afhankelijk van de vraag hoe werkgevers en werknemers afspraken rond vervroegd uittreden vormgeven, in hoeverre er sprake zal zijn van gegevensverwerking.

In lagere regelgeving zal worden vastgelegd dat, indien een werkgever gebruikmaakt van de mogelijkheid om aan een werknemer een bedrag mee te geven om vervroegde uittreding mogelijk te maken, de werkgever dit gegeven dient te registreren in de loonaangifteketen. Dit gegeven zal door de Belastingdienst mede gebruikt worden om de drempelvrijstelling toe te passen en voor de aangifte loonheffingen. Het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) ontvangt informatie van de Belastingdienst via de loonaangifteketen. Ook het gegeven dat een werknemer een bedrag in het kader van een regeling voor vervroegde uittreding heeft ontvangen, zal via de loonaangifteketen gedeeld worden met het UWV. Het UWV kan dit gegeven gebruiken ter ondersteuning van haar besluit om wel of geen uitkering op grond van de Werkloosheidswet toe te kennen. Het ontvangen van een bedrag in het kader van een regeling voor vervroegde uittreding kan immers een indicatie zijn dat iemand vrijwillig werkloos is geworden en niet beschikbaar is voor het aanvaarden van arbeid.

Voor werkgevers wijzigt er door de tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing niets aan de gegevensverwerking, aangezien het nu voor hen ook al mogelijk is om regelingen voor vervroegde uittreding af te spreken. Wel wordt het aantrekkelijker om regelingen af te spreken en de verwachting is dat deze daarom ook vaker zullen voorkomen.

Het is denkbaar dat werkgevers ervoor kiezen om de uitvoering van een regeling voor vervroegde uittreding extern te beleggen. De derde waar de uitvoering van de regeling belegd wordt, heeft dan de relevante gegevens nodig om de regeling goed uit te kunnen voeren. Ook nu is het al mogelijk voor werkgevers om uitbetaling van loon (waaronder een regeling voor vervroegde uittreding) extern te beleggen. De derde zal in ieder geval

moeten beschikken over de NAW-gegevens, het bankrekeningnummer en de hoogte en duur van de uitbetalingen waarop een individuele werknemer op grond van de regeling voor vervroegde uittreding recht heeft. Hiertoe zullen de werkgever en derde met inachtneming van de bestaande wet- en regelgeving een gegevensverwerkingsovereenkomst moeten sluiten.

5.3. *Uitbreiding fiscale ruimte voor het sparen van bovenwettelijk verlof*

Het is naar huidig recht reeds mogelijk voor werknemers om fiscaal gefaciliteerd vakantieverlof en compensatieverlof te sparen. Deze mogelijkheid wordt met dit wetsvoorstel uitgebreid. De uitbreiding van de fiscale ruimte voor het sparen van verlof levert geen verandering op in de bestaande wijze van gegevensverwerking door de werkgever en de Belastingdienst.

6. Doenvermogenstoets

6.1. *Rapport Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR)*

Met dit wetsvoorstel wordt beoogd de keuzevrijheid die deelnemers ten aanzien van hun pensioen hebben te vergroten door de introductie van een nieuw keuzerecht en meer keuzemogelijkheden te bieden om eerder te stoppen met werken. Een risico dat met meer keuzevrijheid gepaard gaat, is dat het maken van een goede keuze voor deelnemers niet altijd eenvoudig is. Zo kan een keuze die gezien de situatie van de deelnemer op de korte termijn "verstandig" lijkt, op de lange termijn "onverstandig" zijn.

Onder meer de WRR doet in het rapport "Weten is nog geen doen: Een realistisch perspectief op redzaamheid" verschillende aanbevelingen rondom het thema keuzevrijheid. Deze aanbevelingen komen voort uit de constatering van de WRR dat de overheid in toenemende mate een beroep doet op de redzaamheid van mensen, terwijl de menselijke vermogens daartoe begrensd zijn. De WRR stelt dat alleen kennis en intelligentie, oftewel "denkvermogen", niet genoeg zijn om redzaam te zijn. Mensen moeten ook over "doenvermogen" beschikken. Daarmee bedoelt de WRR het in staat zijn om een plan te maken, in actie te komen, vol te houden en het (herhaaldelijk) om te kunnen gaan met verleidingen en tegenslagen. De WRR concludeert dat veel mensen, zowel kwetsbare groepen als mensen met een goede opleiding en maatschappelijke positie, daar slechts beperkt toe in staat zijn. Met het oog hierop beveelt de WRR aan om bij de ontwikkeling van wetgeving en beleid uit te gaan van een realistisch beeld van de burger, de keuzedruk te reduceren en verleidingen die een groot beroep doen op de zelfcontrole van burgers te verminderen. Meer specifiek beveelt de WRR aan om zeer terughoudend te zijn met het bieden van grote keuzevrijheden op het terrein van essentiële financiële voorzieningen, waaronder pensioenvoorzieningen.

6.2. *Keuzerecht bedrag ineens*

Zoals in hoofdstuk 2 van deze memorie van toelichting aangegeven ziet de regering meerwaarde in de uitbreiding van de keuzevrijheid die deelnemers hebben in de aanwending van hun pensioen, omdat hiermee beter kan worden aangesloten bij de persoonlijke behoeften en wensen van deelnemers.

Het rapport van de WRR onderschrijft evenwel het belang om het keuzerecht dat deelnemers krijgen tot gedeeltelijke afkoop, met voldoende waarborgen te omkleden. Zo kan met het stellen van voorwaarden zoveel mogelijk worden gewaarborgd dat – welke keuze de deelnemer ook maakt – eventuele negatieve gevolgen voor de deelnemer beperkt zijn. Met de verschillende voorwaarden die met dit wetsvoorstel worden

voorgesteld, wordt hieraan bijgedragen. Zo wordt door een maximumpercentage in de wet op te nemen, een te grote inkomensachteruitgang voorkomen. Voorts is opname van het bedrag ineens alleen mogelijk op de pensioeningangsdatum, op welk moment deelnemers over het algemeen een goed inzicht hebben in de financiële situatie na pensionering. Daarnaast is het niet mogelijk om gebruik te maken van zowel de hoog-laagconstructie als het opnemen van een bedrag ineens. Hiermee wordt beoogd te voorkomen dat een deelnemer een te groot gedeelte van het opgebouwde ouderdomspensioen naar voren haalt en daarmee een te grote achteruitgang in de hoogte van de periodieke levenslange pensioenuitkering heeft. Een andere waarborg is het feit dat als een deelnemer geen keuze maakt, er geen gedeeltelijke afkoop plaatsvindt en er dus geen gevolgen zijn voor de levenslange periodieke pensioenuitkering. Een pensioenuitvoerder gaat enkel op verzoek van de deelnemer over tot de gedeeltelijke afkoop. Tot slot wordt het van belang geacht dat deelnemers door pensioenuitvoerders zo goed mogelijk worden ondersteund bij het maken van een weloverwogen beslissing over het al dan niet gebruikmaken van het keuzerecht (zie paragraaf 2.4 van deze memorie van toelichting). De AFM houdt toezicht op de informatievoorziening door pensioenuitvoerders.

6.3. Tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing

De keuze om al dan niet gebruik te maken van de tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing en een regeling voor vervroegde uittreding aan te bieden, dient op sectoraal dan wel ondernemingsniveau te worden gemaakt. In de specifieke regeling kunnen nadere voorwaarden worden gesteld. Voor een werknemer is het voor het maken van een goede keuze onder meer van belang dat hij of zij inzicht heeft in de financiële gevolgen die het gebruikmaken van een regeling voor vervroegde uittreding heeft. Te denken valt in dit kader met name aan de gevolgen voor de inkomstenbelasting en inkomensafhankelijke regelingen. Het wordt wenselijk geacht dat werkgevers werknemers in de praktijk attenderen op de mogelijke effecten hiervan.

Voorts zal hier in de informatievoorziening over de (versoepeling van de) RVU-heffing op de website van de Belastingdienst aandacht aan worden besteed. Om de verwachte invloed van een verandering van het inkomen voor de toeslagen in kaart te brengen, kan een deelnemer voorts gebruikmaken van verschillende rekentools op de website van de Belastingdienst.

6.4. Uitbreiding fiscale ruimte voor het sparen van bovenwettelijk verlof

Met betrekking tot de uitbreiding van de fiscale ruimte voor het sparen van bovenwettelijk verlof geldt dat ook hier waarborgen van belang zijn. Het is onwenselijk dat een werknemer te weinig verlof neemt tijdens zijn of haar werkzame leven, met het doel om eerder met pensioen te kunnen gaan. Dit kan leiden tot overbelasting. De belangrijkste waarborg hiervoor is opgenomen in de bestaande wet- en regelgeving rondom het wettelijk verlof. Werknemers hebben een wettelijk recht op vier keer het aantal uren dat zij per week werken en een werkgever is verplicht de werknemer in de gelegenheid te stellen deze vakantie op te nemen. Het niet opgenomen wettelijke verlof vervalt na een half jaar na het kalenderjaar waarin het is opgebouwd. Hiermee wordt getracht te stimuleren dat werknemers voldoende verlof opnemen gedurende het jaar.

7. Financiële gevolgen

7.1. Keuzerecht bedrag ineens

7.1.1. Financiële gevolgen voor deelnemer

7.1.1.1. Verwachte hoogte bedrag ineens

Een deelnemer kan bij pensioeningang maximaal 10% van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen afkopen. Om te illustreren om welke bedragen het daarbij kan

gaan, is hieronder voor een "gemiddelde deelnemer" uitgewerkt wat de gevolgen zijn, indien een deelnemer gebruikmaakt van dit keuzerecht.

Netto uitkering bij pensioeningang vóór AOW-leeftijd ná AOW-leeftijd		
<i>Zonder opname van bedrag ineens</i>		
AOW-uitkering	n.v.t.	1.260
Ouderdomspensioen	740	690
Totaal (per maand)	740	1.950
<i>Bij opname van bedrag ineens</i>		
AOW-uitkering	n.v.t.	1.260
Ouderdomspensioen	690	630
Totaal (per maand)	690	1.890
Hoogte bedrag ineens (Eenmalig op pensioenleeftijd)	10.900	11.300

Het CBS verzamelt en publiceert jaarlijks diverse kerncijfers over pensioenaanspraken, waaronder het gemiddelde te bereiken ouderdomspensioen. Uit de meest recente Pensioenaansprakenstatistiek blijkt dat dit pensioen € 10.800 (bruto per jaar) bedraagt. De levenslange uitkering, dat wil zeggen het totaal van (arbeidsvoorwaardelijk) ouderdomspensioen en de AOW-uitkering, bedraagt dan circa € 1.950 euro netto per maand voor een alleenstaande AOW-gerechtigde. Indien de deelnemer in dit voorbeeld op de pensioeningangsdatum kiest voor een gedeeltelijke afkoop ter hoogte van het maximaal toegestane percentage van 10% van de aanspraak op ouderdomspensioen, dan bedraagt de hoogte van de uitkering ineens circa € 20.000 bruto. Dit is netto circa € 10.900 (eenmalig) bij pensioeningang vóór de AOW-leeftijd en netto circa € 11.300 (eenmalig) bij pensioeningang op of na de AOW-leeftijd. Na deze gedeeltelijke afkoop wordt het (bruto) ouderdomspensioen met 10% verlaagd. Hierdoor wijzigt de maandelijke netto levenslange uitkering vanaf de AOW-leeftijd naar € 1.890 (incl. AOW).

Opgemerkt dient te worden dat er bij bovenstaande bedragen geen rekening is gehouden met het effect op eventuele toeslagen of inkomensafhankelijke regelingen. Deze zijn afhankelijk van de persoonlijke situatie van de deelnemer en worden mogelijk verlaagd of komen te vervallen in het jaar dat de gedeeltelijke afkoop wordt ontvangen. Ook na het jaar waarin de eenmalige gedeeltelijke afkoop plaatsvindt, kan sprake zijn van een effect op het recht op toeslagen, indien de gedeeltelijke afkoop leidt tot (een hoger) vermogen. Tevens is er niet gekeken naar het effect op eventueel verschuldigde vermogensrendementsheffing in box 3 van de inkomstenbelasting.

7.1.1.2. Fiscale aspecten in het algemeen en inkomensafhankelijke regelingen

Naast de eerder beschreven fiscale behandeling van de gedeeltelijke afkoop zelf (paragraaf 2.3.8 van deze memorie van toelichting), heeft een dergelijke afkoop ook effect op andere aspecten van de fiscale positie van een deelnemer.

Het laten afkopen van een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen of van de in de derde pijler opgebouwde aanspraken op periodieke uitkeringen van oudedagsvoorzieningen – met uitzondering van nettopensioen en nettolijfrente – verhoogt het verzamelinkomen van de deelnemer in het jaar waarin de gedeeltelijke afkoop plaatsvindt. Een hoger verzamelinkomen kan effect hebben op de verschuldigde inkomstenbelasting en premie volksverzekeringen (waaronder AOW) en het recht op inkomensafhankelijke regelingen.

De afkoop kan effect hebben op de verschuldigde inkomstenbelasting en premie volksverzekeringen, omdat in verband met een hoger verzamelinkomen in het

betreffende jaar een hoger progressief belastingtarief in box 1 van toepassing kan zijn en de hoogte van de algemene heffingskorting en – indien van toepassing – ouderenkorting lager kan worden. Verder kan een hoger verzamelinkomen in het jaar van de afkoop leiden tot een verlaging of stopzetting van de toeslagen. Daar staat tegenover dat het verzamelinkomen in de jaren daarna juist lager wordt. In die jaren daarna kan de gedeeltelijke afkoop daarom een tegengesteld effect hebben op de verschuldigde inkomstenbelasting en premie volksverzekeringen en op het recht op toeslag. De beschreven effecten passen binnen de bestaande systematiek die ook geldt voor andere eenmalige hoge uitkeringen die worden ontvangen.

De afkoop kan daarnaast invloed hebben op het recht op inkomensafhankelijke socialezekerheidsuitkeringen. Te denken valt primair aan het recht op partnertoeslag AOW en een uitkering op grond van de Algemene nabestaandenwet (Anw). In beide gevallen wordt gekeken naar het maandelijks inkomen en geen rekening gehouden met het vermogen. De gedeeltelijke afkoop kan tot gevolg hebben dat de partnertoeslag AOW of Anw-uitkering gedurende één maand wordt verminderd of stopgezet. Voor de volledigheid zij opgemerkt dat in het Algemeen inkomensbesluit socialezekerheidswetten is vastgelegd dat de afkoopwaarde van een klein pensioen niet tot het inkomen wordt gerekend bij het vaststellen van het recht op de partnertoeslag AOW en Anw-uitkering. Deze uitzondering hangt samen met het karakter van de afkoop van een klein pensioen. Het initiatief hiervoor ligt immers bij de pensioenuitvoerder. Een dergelijke uitzondering is voor het keuzerecht dat met dit wetsvoorstel wordt geïntroduceerd niet voorzien, gelet op het vrijwillige karakter van de gedeeltelijke afkoop.

Voorts kan de afkoop effect hebben op het recht op een bijstandsuitkering of aanvullende inkomensvoorziening ouderen (AIO-aanvulling). Indien een deelnemer die recht heeft op een bijstandsuitkering de afkoopsom ("het bedrag ineens") ontvangt, wordt de afkoopsom tot diens vermogen gerekend. De afkoopsom kan gevolgen hebben voor de bijstandsuitkering als er sprake is van een overschrijding van de maximumvermogensgrens die geldt voor het recht op een bijstandsuitkering. Indien een deelnemer recht heeft op een AIO-aanvulling, wordt de afkoopsom op basis van vaste jurisprudentie gelijkgesteld met inkomsten uit arbeid. De afkoopsom wordt geacht te zijn bestemd voor de periode ná het bereiken van de AOW-leeftijd en herleid tot een inkomen per maand. De afkoopsom heeft invloed op de hoogte van de AIO-aanvulling, omdat de AIO-aanvulling wordt vastgesteld op het verschil tussen de bijstandsnorm en de inkomsten van een persoon en tot die inkomsten tevens een evenredig gedeelte van de afkoopsom wordt gerekend. De beschreven effecten op de bijstandsuitkering en AIO-aanvulling passen binnen de bestaande systematiek die ook geldt voor andere vormen van afkoop, zoals de afkoop van een kleine pensioenen.

Het laten afkopen van een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op een nettopensioen of op een nettolijfrente heeft geen direct effect op het verzamelinkomen. Deze aanspraken maken geen deel uit van het inkomen uit werk en woning (box 1) en zijn vrijgesteld binnen de heffingsgrondslag voor sparen en beleggen (box 3). Het forfaitaire rendement over het afgekochte bedrag kan, afhankelijk van de besteding, vanaf de peildatum wel deel uitmaken van het inkomen uit sparen en beleggen (box 3).

7.1.2. Budgettaire gevolgen voor overheid

PM

7.2. Tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing

PM

7.3. Uitbreiding fiscale ruimte voor het sparen van bovenwettelijk verlof

PM

8. Regeldruk

Dit wetsvoorstel heeft regeldrukeffecten voor bedrijven en burgers. Deze bestaan uit kennisnamekosten, inhoudelijke nalevingskosten en administratieve lasten. In de navolgende paragrafen worden deze effecten per maatregel toegelicht.

8.1. Keuzerecht bedrag ineens

8.1.1. Gevolgen voor bedrijven

De introductie van het keuzerecht voor deelnemers om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen te laten afkopen, leidt tot een stijging van de regeldruk voor pensioenuitvoerders. Deze stijging wordt veroorzaakt door de noodzaak om bestaande administratiesystemen aan te passen, het pensioenreglement aan te passen en deelnemers te informeren over dit keuzerecht.

Eenmalig

De regeldrukkosten die gepaard gaat met het aanpassen van de administratiesystemen bij pensioenuitvoerders zijn incidenteel van aard en worden geraamd op € 1,8 miljoen voor de totale sector. Daarnaast dient dit keuzerecht opgenomen te worden in het pensioenreglement. In de regel zal de benodigde aanpassing van het pensioenreglement mee kunnen lopen in een periodieke reglements-aanpassing. De additionele kosten hiervoor zijn verwaarloosbaar.

De introductie van het keuzerecht leidt daarnaast tot een uitbreiding van de informatieverplichtingen voor pensioenuitvoerders (zie ook paragraaf 2.4.1). Dit leidt tot een stijging van de regeldrukkosten. Zo moet de (generieke) brief waarmee deelnemers rondom de pensioeningangsdatum worden geïnformeerd over hun keuzemogelijkheden, worden uitgebreid met het keuzerecht dat met dit wetsvoorstel wordt geïntroduceerd. Deze kosten worden geraamd op € 1,8 miljoen voor de totale sector. Daarnaast dient het keuzerecht op de website van de pensioenuitvoerder te worden opgenomen. Hiervoor worden de kosten geraamd op € 0,6 miljoen voor de gehele sector.

Jaarlijks

De structurele regeldrukkosten per jaar worden voor de totale sector geschat op ruim € 7,7 miljoen. Hierbij is uitgegaan dat 10% van het aantal personen dat in een jaar met pensioen gaat, gebruikmaakt van het keuzerecht (= 20.000 personen).

De structurele regeldrukkosten houden verband met de volgende handelingen:

- De pensioenuitvoerder moet – indien een deelnemer hierom verzoekt – specifieke en persoonlijke informatie aan de deelnemer verstrekken over het keuzerecht. De kosten hiervoor worden geraamd op € 780.000 voor de totale sector.
- De pensioenuitvoerder dient cijfermatig inzicht te verschaffen in de gevolgen als een deelnemer al dan niet gebruik maakt van de keuzemogelijkheid. Dit betreft in ieder geval de hoogte van de afkoopwaarde, de resterende hoogte van de periodieke levenslange pensioenuitkering na gebruik van dit keuzerecht en de hoogte van de periodieke levenslange pensioenuitkering als geen gebruik wordt gemaakt van het keuzerecht te bevatten. De kosten hiervoor worden geraamd op € 6,5 miljoen voor de totale sector.
- De aanvullende (persoonlijke) informatie – zoals de uitkomsten van de extra berekeningen – moet de pensioenuitvoerder delen met de deelnemer. Deze kosten worden geraamd op € 390.000 voor de totale sector.
- Indien een deelnemer gebruikmaakt van het keuzerecht, leidt dit tot een extra betaling. Het bedrag ineens wordt uitgekeerd op de pensioeningangsdatum. Deze kosten worden geraamd op € 26.000 voor de totale sector.

Bovenstaande bedragen hebben specifiek betrekking op de introductie van het keuzerecht in de tweede pijler. Aanbieders van oudedagsvoorzieningen in de derde pijler

krijgen te maken met een soortgelijke toename van de regeldruk, doordat zij hun deelnemers moeten informeren en berekeningen uit moeten voeren. De kosten worden geraamd op € 0,75 miljoen voor de aanbieders van oudedagsvoorzieningen in de derde pijler.

8.1.2. Gevolgen voor de burger

De inschatting is dat er jaarlijks 200.000 mensen met pensioen gaan. Deze deelnemers worden rondom de pensioeningangsdatum naar verwachting allemaal door middel van een generieke brief geïnformeerd over het keuzerecht om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen te laten afkopen. De kosten die gepaard gaan met het kennisnemen van de informatie over het keuzerecht in de brief, worden geraamd op € 750.000 voor de gehele groep. Zoals gezegd is de aanname dat 10% van het aantal personen dat in een jaar met pensioen gaat, gebruikmaakt van het keuzerecht. Voor deze groep geldt een aanvullende regeldruk, in verband met het kennisnemen van de meer specifieke informatie over dit keuzerecht (zoals de berekeningen gemaakt door de pensioenuitvoerder). De kosten hiervan worden geschat op € 250.000 voor de gehele groep.

8.2. Tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing

Ten behoeve van de tijdelijke versoepeling van de RVU-heffing wordt bestaande wet- en regelgeving gewijzigd. Werkgevers kunnen, in overleg met werknemers, door deze tijdelijke versoepeling makkelijker besluiten tot het instellen van regelingen voor vervroegde uittreding.

De versoepeling van de RVU leidt naar verwachting tot een toename van het aantal regelingen voor vervroegde uittreding. Dit is evenwel geen gedwongen gevolg van dit wetsvoorstel. Het wetsvoorstel biedt werkgevers en werknemers louter (tijdelijk) meer ruimte dan de huidige wetgeving.

In de praktijk zullen sociale partners als gevolg van dit wetsvoorstel naar verwachting bij bestaande overleggen, bijvoorbeeld bij de totstandkoming van cao's, aanvullende afspraken maken over vervroegde uittreding. Dit leidt naar verwachting tot een beperkte toename van het overleg tussen sociale partners op decentraal niveau. Bestaande onderhandelingen over cao's zullen mogelijk langer duren. Als sociale partners op decentraal niveau afspraken hebben gemaakt, kan dat op het niveau van de individuele werkgever leiden tot extra vragen van werknemers. De toename van de regeldruk is hierbij in grote mate afhankelijk van de afspraken die op decentraal niveau gemaakt worden, bijvoorbeeld voor wat betreft de voorwaarden die gesteld worden. Hoe meer voorwaarden worden gesteld, hoe meer regeldruk dit met zich brengt. Het is aan sociale partners om hier een goede balans in te vinden.

Eenmalig

Nederland kent ongeveer 400.000 werkgevers (bedrijven met meer dan één werknemer). Zij zullen tijd nodig hebben om kennis te nemen van deze wijziging in regelgeving. Geschat wordt dat de kosten om kennis te nemen grofweg € 4,0 miljoen bedragen. Werkgevers die een regeling voor vervroegde uittreding willen aanbieden, zullen daarvoor wijzigingen moeten aanbrengen in hun systemen, bijvoorbeeld waar het gaat om salarisadministratie. In lagere regelgeving zal worden vastgelegd dat werkgevers registreren welke werknemers gebruikmaken van een regeling voor vervroegde uittreding. Ook zullen er werknemers zijn met vragen over de financiële gevolgen van een eventuele keuze om vervroegd uit te treden. Dit leidt tot extra regeldruk voor werkgevers. Logischerwijs zal deze druk bij werkgevers met relatief veel werknemers die tot de mogelijke doelgroep behoren hoger zijn dan bij werkgevers met relatief weinig werknemers uit de mogelijke doelgroep.

Jaarlijks

De kosten om de regelgeving na te leven zijn afhankelijk van hoeveel gebruik er gemaakt zal worden van de extra ruimte die dit wetsvoorstel biedt. Op dit moment wordt uitgegaan van in totaal 10.000 werknemers die eerder uittreden per jaar. Voor elke werknemer die eerder uittreedt, moeten berekeningen gemaakt worden, salarisbetalingen worden omgezet in RVU-uitbetalingen en er moeten ook concrete afspraken gemaakt worden met de betreffende werknemer. Geschat wordt dat dit totaal ongeveer € 600.000 aan kosten op jaarbasis oplevert.

8.3. *Uitbreiding fiscale ruimte voor het sparen van bovenwettelijk verlof*

Ook voor de uitbreiding van de fiscale ruimte voor het sparen van bovenwettelijk verlof geldt dat dit voor sociale partners naar verwachting aanleiding zal zijn om (nieuwe) afspraken te maken. Dit leidt naar verwachting tot een beperkte toename van overleg tussen sociale partners op decentraal niveau. Bestaande onderhandelingen over cao's zullen mogelijk langer duren.

Als sociale partners op decentraal niveau afspraken hebben gemaakt, kan dat op het niveau van de individuele werkgever leiden tot extra vragen van werknemer. Nederland kent ongeveer 400.000 werkgevers (bedrijven met meer dan één werknemer). Zij zullen tijd nodig hebben om kennis te nemen van de wijziging in de regelgeving rondom het verlofsparen. Geschat wordt dat de kosten om kennis te nemen grofweg € 4,0 miljoen bedragen. Ook zullen werkgevers hun systemen moeten (laten) aanpassen in verband met de verruiming van de fiscale grens voor verlofsparen. De kosten hiervoor zijn beperkt, en afhankelijk van de door de werkgever gebruikte systemen. Er zijn voor wat betreft de regeldruk voor verlof sparen geen jaarlijkse kosten, aangezien het sparen van verlof ook nu al mogelijk is.

8.4. *Toets Adviescollege toetsing tegeldruk (ATR)*

PM

9. Internetconsultatie

PM

10. Toezicht- en uitvoeringstoetsen

PM

Artikelsgewijs

Artikelen I en II

Artikel I, onderdeel A, en artikel II, onderdeel A (artikel 35 PW en artikel 21 Wvb)

In artikel 35, tweede lid, PW en artikel 21, tweede lid, Wvb is vastgelegd welke informatie in ieder geval in het pensioenreglement moet zijn opgenomen. Voorgesteld wordt om voor te schrijven dat het pensioenreglement ook informatie moet bevatten over de hoogte van de (sekseneutrale) afkoopvoet die moet worden vastgesteld in verband met het keuzerecht om op de pensioeningangsdatum een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen als bedrag ineens op te nemen. Zie ook de artikelsgewijze toelichting bij artikel I, onderdeel C, en artikel II, onderdeel C, van dit wetsvoorstel.

Artikel I, onderdeel B, en artikel II, onderdeel B (artikel 65 PW en artikel 77 Wvb)

Uitgangspunt op grond van de PW en de Wvb is dat afkoop slechts in een limitatief aantal in de wet omschreven gevallen mogelijk is. Het keuzerecht dat met dit

wetsvoorstel wordt geïntroduceerd betreft een vorm van afkoop, aangezien het gaat om het uitkeren van een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen als een bedrag ineens. De pensioenaanspraken verliezen daarmee de pensioenbestemming. Om dit keuzerecht mogelijk te maken, wordt voorgesteld in artikel 65 PW en artikel 77 Wvb een verwijzing op te nemen naar het artikel waarin dit keuzerecht verder is uitgewerkt (artikel 69a PW respectievelijk artikel 80b Wvb).

Artikel I, onderdeel C, en artikel II, onderdeel C (artikel 69a PW en artikel 80b Wvb)

In de voorgestelde artikelen 69a PW en 80b Wvb wordt het keuzerecht om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen te laten afkopen uitgewerkt.

Eerste lid

Uitgangspunt op grond van het eerste lid is dat een pensioenuitvoerder verplicht is om op verzoek van de deelnemer een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen af te kopen. Het betreft hier aldus een wettelijk recht van de deelnemer.

Het recht op gedeeltelijke afkoop is wel aan enkele voorwaarden verbonden.

Allereerst mag maximaal 10% van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen worden afgekocht (onderdeel a). Hierbij wordt uitgegaan van de stand van zaken op de ingangsdatum van het ouderdomspensioen. De grens van 10% is een maximumgrens. Een deelnemer kan de pensioenuitvoerder ook verzoeken om een lager percentage van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen af te kopen. Als tweede voorwaarde geldt dat de afkoop moet plaatsvinden op de ingangsdatum van het ouderdomspensioen (onderdeel b). Als derde voorwaarde geldt dat een deelnemer geen gebruik mag maken van een eventuele mogelijkheid om het pensioen te laten variëren als bedoeld in artikel 63 PW respectievelijk artikel 75 Wvb. Tot slot geldt als voorwaarde dat de levenslange pensioenuitkering die na de afkoop resteert, boven de afkoopgrens van artikel 66, eerste lid, onderdeel a, PW dan wel artikel 78, eerste lid, onderdeel a, Wvb moet liggen (onderdeel c). Zie voor een nadere toelichting bij deze voorwaarden paragraaf 2.3.4 van het algemeen deel van deze memorie van toelichting.

Tweede lid

Het voorgestelde tweede lid bevat de eis tot gelijke behandeling van mannen en vrouwen en de eis van collectieve actuariële gelijkwaardigheid.

De eis van gelijke behandeling van mannen en vrouwen brengt met zich dat mannen en vrouwen na afkoop (in gelijke gevallen) hetzelfde bedrag moeten ontvangen. Om dit te realiseren, dient de pensioenuitvoerder een seksenetrale afkoopvoet vast te stellen. Het vaststellen van een seksenetrale afkoopvoet is noodzakelijk omdat bij de berekening van de afkoopwaarde rekening wordt gehouden met sterftekansen, de levensverwachting van vrouwen gemiddeld hoger is dan van mannen en derhalve het opgebouwde pensioen voor vrouwen een hogere waarde vertegenwoordigt. Als er bij de berekening van de afkoopwaarde ("het bedrag ineens") wel rekening zou worden gehouden met het geslacht, zouden vrouwen derhalve een hogere afkoopwaarde ontvangen dan mannen. Dat wordt niet wenselijk geacht.

De eis van collectieve actuariële gelijkwaardigheid houdt in dat er op collectief niveau sprake moet zijn van actuariële gelijkwaardigheid van de afgekochte pensioenaanspraken van mannen en vrouwen. De pensioenuitvoerder moet de seksenetrale afkoopvoet voor het gehele deelnemersbestand vaststellen, rekening houdend met het aantal mannen en vrouwen in dat bestand. Een vrouw verkrijgt daardoor na afkoop dezelfde afkoopwaarde als een man. Op individueel niveau is de

actuariële waarde van de afgekochte aanspraken niet gelijkwaardig, maar op collectief niveau wel.

Deze uitgangspunten gelden ook bij de overige keuze- en afkoopmogelijkheden die zijn opgenomen in de PW en Wvb.

Derde lid

In het derde lid is vastgelegd dat voor het laten afkopen van een deel van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen de toestemming vereist is van de eventuele partner die begunstigde is voor het partnerpensioen, indien de hoogte van het partnerpensioen wordt verlaagd doordat gebruik wordt gemaakt van dit keuzerecht. Dit is veelal het geval, omdat in de praktijk de hoogte van het partnerpensioen vaak is afgeleid van de hoogte van het ouderdomspensioen. Het laten afkopen van een deel van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen leidt in dat geval derhalve tevens tot een verlaging van het partnerpensioen.

Vierde lid

In het vierde lid is de mogelijkheid opgenomen om bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels vast te stellen over dit keuzerecht. Er zal onder andere in artikel 7a Besluit uitvoering PW en Wvb worden geëxpliciteerd dat een pensioenuitvoerder een deelnemer voorafgaand aan de pensioeningangsdatum moet informeren over de mogelijkheid om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen te laten afkopen. Daarnaast zal in artikel 16 Besluit uitvoering PW en Wvb – dat betrekking heeft op het vaststellen van de afkoopvoet – een verwijzing naar artikel 69a PW en 80b Wvb worden opgenomen.

Artikel I, onderdeel D, en artikel II, onderdeel D (artikel 176 PW en artikel 171 Wvb)

Voorgesteld wordt aan de artikelen met de beboetbare bepalingen artikel 69a PW respectievelijk artikel 80b Wvb toe te voegen. Hiermee wordt gerealiseerd dat de toezichthouder in geval van overtreding van de voorschriften over de mogelijkheid om een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen te laten afkopen een bestuurlijke boete kan opleggen. De toezichthouder heeft voor de handhaving van deze voorschriften ook de mogelijkheid tot het geven van een aanwijzing en het opleggen van een last onder dwangsom.

Artikel III

In artikel 4:71.0a, eerste lid, Wft wordt opgenomen dat een aanbieder van een uitkeringsproduct de consument de mogelijkheid moet bieden maximaal 10% van de waarde van de opgebouwde aanspraak op periodieke uitkeringen die is opgebouwd via een lijfrenteverzekering, een lijfrenterekening of een lijfrentebeleggingsrecht als een bedrag ineens te laten uitkeren. Het moet gaan om een lijfrenteverzekering, lijfrenterekening of lijfrentebeleggingsrecht als bedoeld in de artikelen 3.125, eerste lid, aanhef en onderdelen a of c of 3.126a, vierde lid, aanhef, onderdeel a, onder 1°, 2° of 3°, Wet IB 2001. Het gaat derhalve om opgebouwde aanspraken op periodieke uitkeringen ten behoeve van de oudedagsvoorziening en bijvoorbeeld niet ten behoeve van nabestaanden.

De gedeeltelijke uitkering mag alleen plaatsvinden onder bepaalde voorwaarden. Hiervoor wordt verwezen naar de voorwaarden waaronder gedeeltelijke afkoop wordt toegestaan in de Wet IB 2001. Dit betekent dat de gedeeltelijke uitkering als bedrag ineens van maximaal 10 procent moet plaatsvinden op de eerste ingangsdatum van de periodieke uitkeringen ten behoeve van de oudedagsvoorziening en dat de waarde van de periodieke uitkeringen die na de opname van een bedrag ineens resteert op dat moment meer bedraagt dan € 4404 (bedrag zoals dat geldt in 2019). De consument kan ook besluiten een lager percentage van de waarde van de opgebouwde aanspraken op dergelijke periodieke uitkeringen als bedrag ineens te laten uitkeren.

In artikel 4:71.0a, tweede lid, Wft wordt geregeld dat bij een gedeeltelijke uitkering als bedrag ineens van een nettolijfrente ten behoeve van de oudedagsvoorziening het eerste lid van overeenkomstige toepassing is. Echter, voor een nettolijfrente geldt niet dat het restant na uitkering van een bedrag ineens meer moet bedragen dan € 4404 (bedrag zoals dat geldt in 2019).

In het derde lid wordt aangegeven wat moet worden verstaan onder het begrip "uitkeringsproduct".

Artikel IV

Artikel IV, onderdeel A (artikel 3.133 Wet IB 2001)

Artikel 3.133, eerste lid, Wet IB 2001 regelt de fiscale gevolgen bij een in het tweede lid van dat artikel opgenomen omstandigheid met betrekking tot onder andere een aanspraak op lijfrente of periodieke uitkering als bedoeld in de artikelen 3.125, eerste lid, onderdelen a of c, of 3.126a, vierde lid, aanhef, onderdeel a, onder 1°, 2° of 3°, Wet IB 2001. Kort gezegd gaat het hierbij om handelingen die in strijd zijn met de voorwaarden voor fiscale facilitering van lijfrenten. Afkoop van een lijfrente is in artikel 3.133, tweede lid, onderdeel d, Wet IB 2001 opgenomen als zijnde een dergelijke handeling. Gevolg van het handelen in strijd met de voorwaarden is dat de premies en bedragen die zijn betaald voor de aanspraak en het daarover behaalde rendement in beginsel geheel of gedeeltelijk als negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen in aanmerking moeten worden genomen. In artikel 3.133 Wet IB 2001 zijn hierop twee uitzonderingen opgenomen. In artikel 3.133, tweede lid, onderdeel d, Wet IB 2001 is geregeld dat geen sprake is van een handeling in strijd met de voorwaarden als van de aanspraak nog geen termijnen zijn vervallen, de aanspraak in één bedrag wordt uitgekeerd en de waarde in het economische verkeer ervan op het onmiddellijk aan het tijdstip van afkoop voorafgaande tijdstip niet meer bedraagt dan € 4404 (bedrag zoals dat geldt in 2019). Op grond van het negende lid van genoemd artikel is – onder voorwaarden – geen sprake van een onregelmatige handeling bij de gehele of gedeeltelijke afkoop van de aanspraak bij langdurige arbeidsongeschiktheid.

Met betrekking tot artikel 3.133 Wet IB 2001 wordt allereerst voorgesteld om de uitzondering op het afkoopverbod die is vastgelegd in artikel 3.133, tweede lid, onderdeel d, Wet IB 2001 voor kleine lijfrentes te verplaatsen naar een nieuw tiende lid. Reden hiervoor is dat alle uitzonderingen op het "afkoopverbod" dan overzichtelijk staan opgesomd in het negende tot en met elfde lid van artikel 3.133 Wet IB 2001.

Voorgesteld wordt een elfde lid toe te voegen aan artikel 3.133 Wet IB 2001. Hierin wordt geregeld dat het eerste lid van artikel 3.133 Wet IB 2001 eveneens niet van toepassing is bij de gedeeltelijke afkoop van een aanspraak op lijfrente als bedoeld in de artikelen 3.125, eerste lid, onderdelen a of c, of 3.126a, vierde lid, aanhef, onderdeel a, onder 1°, 2° of 3°, Wet IB 2001, indien aan de in dit nieuwe lid op te nemen voorwaarden wordt voldaan. Met de verwijzing naar lijfrenten als bedoeld in de artikelen 3.125, eerste lid, onderdelen a of c, of 3.126a, vierde lid, aanhef, onderdeel a, onder 1°, 2° of 3°, Wet IB 2001 wordt geregeld dat een gedeeltelijke afkoop alleen is toegestaan voor oudedagslijfrenten, tijdelijke oudedagslijfrenten en de hiermee overeenkomende varianten van de lijfrenterekeningen en lijfrentebeleggingsrechten. Gedeeltelijke afkoop blijft fiscaal dus niet toegestaan voor nabestaandenlijfrenten, lijfrenten voor het meerderjarige invalide kind en arbeidsongeschiktheidslijfrenten. De voorwaarden voor de gedeeltelijke afkoop zijn ontleend aan de voorgestelde voorwaarden voor een ingevolge de PW of de Wvb toegestane afkoop van een deel van de waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken (zie het voorgestelde artikel 69a PW en het voorgestelde artikel 80b Wvb) en opgenomen in het voorgestelde artikel 4:71.0a Wft. Deze voorwaarden zijn: (a) maximaal 10% van de waarde van de opgebouwde aanspraak op lijfrente als bedoeld in de artikelen 3.125, eerste lid, onderdelen a of c, of

3.126a, vierde lid, aanhef, onderdeel a, onder 1°, 2° of 3°, Wet IB 2001 mag worden afgekocht; (b) de gedeeltelijke afkoop moet plaatsvinden op de ingangsdatum van de termijnen van deze lijfrente en (c) na de afkoop moet de waarde in het economische verkeer van de aanspraak op lijfrente of periodieke uitkeringen meer bedragen dan € 4404 (bedrag zoals dat geldt in 2019).

Indien aan de voorwaarden van het voorgestelde artikel 3.133, elfde lid, Wet IB 2001 wordt voldaan is artikel 3.133, eerste lid, Wet IB 2001 niet van toepassing op de gedeeltelijke afkoop van de lijfrenteaanspraken. Hierdoor is over deze afkoop geen revisierente als bedoeld in artikel 30i van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR) verschuldigd.

In het voorgestelde twaalfde lid van artikel 3.133 Wet IB 2001 wordt geregeld dat hetgeen wordt ontvangen ter zake van de in het negende, tiende en elfde lid van genoemd artikel toegestane afkopen als termijn van een lijfrente wordt aangemerkt. Hiermee wordt bewerkstelligd dat het bedrag van een dergelijke afkoop als belastbare periodieke uitkering als bedoeld in artikel 3.100 Wet IB 2001 in de heffing van de inkomstenbelasting wordt betrokken.

Artikel IV, onderdeel B (artikel 3.135 Wet IB 2001)

Artikel 3.135 Wet IB 2001 regelt de fiscale gevolgen bij een onregelmatige handeling van een IB-ondernemer of resultaatgenieter met betrekking tot pensioenregelingen waaraan wordt deelgenomen op grond van de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000, de Wet op het notarisambt of de Wvb. Met de voorgestelde wijziging van artikel 3.135, zesde lid, Wet IB 2001 wordt een afkoop van een deel van de opgebouwde pensioenaanspraken als bedoeld in artikel 69a PW of artikel 80b Wvb ook voor de toepassing van artikel 3.135, zesde lid, Wet IB 2001 aangemerkt als een toegestane afkoop. Derhalve heeft deze afkoop niet tot gevolg dat de waarde van de pensioenaanspraak in aanmerking wordt genomen als negatieve uitgaven voor de inkomensvoorzieningen. Aangezien artikel 3.135, eerste lid, Wet IB 2001 hierdoor niet van toepassing is op de gedeeltelijke afkoop van de pensioenaanspraken, is ook geen revisierente als bedoeld in artikel 30i AWR verschuldigd. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat het afgekochte deel van de waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken op grond van artikel 3.100, eerste lid, onderdeel d, Wet IB 2001 in de belastingheffing wordt betrokken als onder de belastbare periodieke uitkeringen en verstrekkingen vallende afkoopsom.

Artikel IV, onderdeel C (artikel 5.16c Wet IB 2001)

Artikel 5.16c Wet IB 2001 regelt de fiscale gevolgen bij een onregelmatige handeling met een nettolijfrente. Ook gehele of gedeeltelijke afkoop van een nettolijfrente is daarbij aangemerkt als onregelmatige handeling. Ingeval een gehele of gedeeltelijke afkoop van een nettolijfrente plaatsvindt, vervalt op grond van artikel 5.16c, eerste lid, Wet IB 2001 op dat moment voor de volledige aanspraak de vrijstelling voor de vermogensrendementsheffing. Verder wordt in dat geval in het jaar na de afkoop het ingevolge artikel 5.16c, tweede en derde lid, Wet IB 2001 berekende bedrag tot de bezittingen gerekend voor de vermogensrendementsheffing.

Voorgesteld wordt een nieuw vijfde lid in artikel 5.16c Wet IB 2001 op te nemen waarin wordt geregeld dat artikel 5.16c, eerste lid, Wet IB 2001 niet van toepassing is bij de gedeeltelijke afkoop van een nettolijfrente die aan de voorwaarden van het eveneens in dit wetsvoorstel opgenomen artikel 3.133, elfde lid, onderdelen a en b, Wet IB 2001 voldoet. Verder is, net als bij de brutolijfrente, vereist dat de nettolijfrente een oudedagslijfrente is als bedoeld in de artikelen 3.125, eerste lid, onderdelen a of c, of 3.126a, vierde lid, aanhef en onderdeel a, onder 1°, 2° of 3°, Wet IB 2001. Indien aan deze voorwaarden wordt voldaan is bij de gedeeltelijke afkoop van een nettolijfrente geen sprake meer van een onregelmatige handeling. Overigens hoeft in dit geval niet te worden voldaan aan de voorwaarde uit artikel 3.133, elfde lid, onderdeel c, Wet IB

2001. Achtergrond hiervan is dat afkoop door de aanbieder van een "kleine" nettolijfrente niet is toegestaan, zodat het voorschrijven van een zogenoemde afkoopgrens als bedoeld in paragraaf 3.4 van deze memorie van toelichting onder "Voorwaarde 3: afkoopgrens" niet nodig is.

Artikel V

Artikel V, onderdeel A (artikel 11 Wet LB 1964)

Op grond van artikel 11, eerste lid, onderdeel r, onder 1°, Wet LB 1964 worden aanspraken op vakantieverlof en compensatieverlof niet tot het loon gerekend, voor zover deze aanspraken aan het einde van het kalenderjaar in totaal niet meer bedragen dan de arbeidsduur per week gerekend over een periode van vijftig weken. Met de voorgestelde wijziging van de bepaling vindt een uitbreiding plaats naar honderd weken. Indien de aanspraken op vakantieverlof en compensatieverlof aan het einde van het jaar in totaal niet meer bedragen dan de arbeidsduur per week gerekend over een periode van honderd weken, worden deze aanspraken niet tot het loon gerekend.

Artikel V, onderdeel B (artikelen 18 Wet LB 1964)

De Wvb is van toepassing op beroepspensioenregelingen. De PW geldt niet voor deze pensioenregelingen. Wanneer een werknemer deelneemt aan een beroepspensioenregeling, zijn voor de fiscale facilitering de bepalingen uit hoofdstuk IIB Wet LB 1964 van toepassing. In artikel 18 Wet LB 1964 ontbreekt abusievelijk een verwijzing naar de Wvb. Met de voorgestelde wijziging wordt deze verwijzing alsnog opgenomen.

Artikel V, onderdeel C (artikel 19b Wet LB 1964)

Artikel 19b, eerste lid, Wet LB 1964 regelt de fiscale gevolgen van een onregelmatige handeling met pensioenaanspraken. Afkoop van een pensioenaanspraak is hierin opgenomen als zijnde een onregelmatige handeling. Ingeval een onregelmatige handeling plaatsvindt, wordt de volledige pensioenaanspraak aangemerkt als loon uit vroegere dienstbetrekking en in de belastingheffing betrokken. In artikel 19b, vierde lid, Wet LB 1964 is een uitzondering opgenomen voor afkoop van kleine pensioenen. Dat artikellid regelt dat bij afkoop van een klein pensioen op grond van de artikelen 66, 67 of 68 PW de hoofdregel van artikel 19b, eerste lid, Wet LB 1964 niet van toepassing is.

Met de voorgestelde wijziging van artikel 19b, vierde lid, Wet LB 1964 wordt een verwijzing naar het afkopen van een deel van de waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken, bedoeld in het voorgestelde artikel 69a PW, toegevoegd aan artikel 19b, vierde lid, Wet LB 1964. Hiermee wordt voorkomen dat het afkopen van een deel van de waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken, bedoeld in artikel 69a PW, kwalificeert als een onregelmatige handeling en tot gevolg heeft dat de volledige pensioenaanspraak wordt aangemerkt als loon uit vroegere dienstbetrekking. Aangezien artikel 19b, eerste lid, Wet LB 1964 hierdoor niet van toepassing is op een dergelijke gedeeltelijke afkoop van de pensioenaanspraken, is ook geen revisierente als bedoeld in artikel 30i AWR verschuldigd. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat het afgekochte deel van de waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken in deze situatie op grond van artikel 10, eerste lid, Wet LB 1964 in de belastingheffing wordt betrokken als loon uit (vroegere) dienstbetrekking.

Tevens wordt van de gelegenheid gebruikgemaakt om in artikel 19b, tweede, vierde en vijfde lid, Wet LB 1964 ook verwijzingen naar de Wvb op te nemen.

Artikel 19b, tweede tot en met zevende lid, Wet LB 1964 is op grond van artikel 5.17e, vijfde lid, Wet IB 2001 van overeenkomstige toepassing voor nettopensioen. Dit heeft

tot gevolg dat een gedeeltelijke afkoop als bedoeld in het voorgestelde artikel 69a PW of artikel 80b Wvb ook bij nettopensioen niet leidt tot een onregelmatige handeling.

Artikel V, onderdeel D (artikel 32ba Wet LB 1964)

Zesde lid

De Wvb is van toepassing op beroepspensioenregelingen. De PW geldt niet voor deze pensioenregelingen. Wanneer een werknemer deelneemt aan een beroepspensioenregeling, zijn voor de fiscale facilitering de bepalingen uit hoofdstuk IIB Wet LB 1964 van toepassing. In artikel 32ba, zesde lid, Wet LB 1964 ontbreekt abusievelijk een verwijzing naar de Wvb. Met de voorgestelde wijziging wordt deze verwijzing alsnog opgenomen.

Zevende en achtste lid

Artikel 32ba Wet LB 1964 regelt dat een door een inhoudingsplichtige gedane en op hem drukkende uitkering ingevolge een regeling voor vervroegde uittreding alsmede een door een inhoudingsplichtige voldane en op hem drukkende bijdrage of premie aan een fonds dat of een verzekeraar die een zodanige regeling uitvoert, wordt aangemerkt als loon dat als een eindheffingsbestanddeel wordt belast naar een tarief van 52% (pseudo-eindheffing). Met de voorgestelde invoeging van een nieuw zevende lid in genoemd artikel wordt bewerkstelligd dat deze uitkeringen, bijdragen en premies ingevolge een regeling voor vervroegde uittreding, onder voorwaarden en tot een bepaalde hoogte voor de berekening van de verschuldigde pseudo-eindheffing niet als zodanig worden aangemerkt. Er blijft wel volledig sprake van een regeling voor vervroegde uittreding, zodat de bijbehorende aanspraken ingevolge artikel 11, eerste lid, onderdeel d, Wet LB 1964 niet tot het loon behoren.

Het vrijstellingsbedrag geldt uitsluitend voor zover de uitkeringen plaatsvinden in de periode van 36 maanden voor de pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet (AOW-gerechtigde leeftijd). Hierbij wordt voor de volledigheid opgemerkt dat het gaat om de voor de betreffende werknemer vastgestelde AOW-gerechtigde leeftijd.

De hoogte van de vrijstelling bedraagt € 21.200 (bedrag 2020) vermenigvuldigd met het aantal maanden tussen de eerste uitkering in de genoemde periode en het bereiken van AOW-gerechtigde leeftijd. Hierbij worden delen van maanden als een maand in aanmerking genomen.

Om te toetsen of het vrijstellingsbedrag wordt overschreden, worden alle uitkeringen die ingevolge de regelingen in de genoemde periode plaatsvinden bij elkaar opgeteld. Als een werkgever meerdere regelingen voor vervroegde uittreding aan dezelfde werknemer aanbiedt, worden al deze regelingen voor deze toets samengevoegd. Indien de hoogte van de uitkeringen het maximumbedrag overschrijdt, is naar rato van het bedrag van die overschrijding de bestaande pseudo-eindheffing verschuldigd over de bijdrage, premie of uitkering en wel voor het eerst in het loonaangiftetijdvak dat de vrijstellingsdrempel is overschreden.

Het voorgestelde achtste lid van genoemd artikel 32ba bevat een indexatiebepaling voor het in genoemd zevende lid opgenomen maandbedrag. Jaarlijks wordt aan het begin van het kalenderjaar vastgesteld welk maandbedrag relevant is voor de beoordeling of nog sprake is van een regeling die kwalificeert voor de vrijstelling voor de RVU-heffing. Dit maandbedrag wordt berekend door het aan het begin van dat kalenderjaar geldende netto-ouderdomspensioen, bedoeld in artikel 9, vijfde lid, onderdeel a, van de Algemene Ouderdomswet, te brutoeren. Hierbij wordt rekening gehouden met de algemene heffingskorting voor een persoon die de pensioengerechtigde leeftijd nog niet heeft bereikt. Door deze koppeling wordt bereikt dat de vrijstelling meebeweegt met het op de peildatum geldende bedrag van de netto-AOW-uitkering voor mensen die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt. De vernummering van het zevende en

achtste lid tot negende en tiende lid van genoemd artikel 32ba houdt verband met de hiervoor toegelichte invoeging van twee nieuwe leden.

Artikel V, onderdeel E (artikel 32ba Wet LB 1964)

Dit onderdeel regelt dat het met artikel V, onderdeel D, voorgestelde zevende en achtste lid komen te vervallen onder (terug)vernummering van het negende en tiende lid tot zevende en achtste lid. Dit artikel treedt op grond van artikel VI in werking met ingang van 1 januari 2026.

Artikel V, onderdeel F (artikel 38n Wet LB 1964)

Met de voorgestelde aanpassing van artikel 38n, eerste lid, Wet LB 1964 wordt geregeld dat het afkopen van een deel van de waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken als bedoeld in artikel 69a PW ook op overeenkomstige wijze mogelijk wordt voor een zogenoemd bevroren pensioen in eigen beheer. Aan de toepassing van deze mogelijkheid zullen door de Minister van Financiën nadere voorwaarden worden gesteld. Deze voorwaarden zullen in lijn zijn met hetgeen geregeld wordt voor de gedeeltelijke afkoop van een tweedepijlerpensioen.

Artikel VI

Het moment van inwerkingtreding van deze wet wordt voor zover het de wijzigingen betreft die noodzakelijk zijn voor het invoeren van het keuzerecht bedrag ineens bij koninklijk besluit vastgesteld. Voorgenomen uitgangspunt is om daarbij een minimuminvoeringstermijn te hanteren. Achtergrond hiervan is dat deelnemers vanaf het moment van inwerkingtreding van de wet gebruik moeten kunnen maken van de mogelijkheid om op de pensioeningangsdatum een deel van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen te kunnen laten afkopen. Om te realiseren dat pensioenuitvoerders deelnemers hierover tijdig kunnen informeren en deelnemers een weloverwogen beslissing kunnen nemen, is een minimuminvoeringstermijn wenselijk. In overleg met de pensioensector en toezichthouders wordt nader bepaald wat een wenselijke omvang van de minimuminvoeringstermijn is.

Voor zover het de wijzigingen betreft die noodzakelijk zijn voor het tijdelijk versoepelen van de RVU-heffing en de uitbreiding van de fiscale ruimte voor het sparen van bovenwettelijk verlof wordt voorgesteld dat deze in werking treden met ingang van 1 januari 2021. Zo kunnen sociale partners op zo kort mogelijke termijn regelingen voor vervroegde uittreding treffen en hiermee de groep werknemers die bijna de AOW-leeftijd bereiken tegemoet komen.

De versoepeling van de RVU-heffing betreft een tijdelijke maatregel voor de duur van vijf jaar. Voorgesteld wordt de artikelleden waarin deze versoepeling is neergelegd, met ingang van 1 januari 2026 weer te laten vervallen. Achtergrond hiervan is dat het kabinet ervan uitgaat dat vanaf 2026 voldoende maatregelen zijn genomen, zodat de versoepeling van de RVU-heffing kan vervallen (zie paragraaf 3.3 van het algemeen deel van deze memorie van toelichting).

De voorgestelde inwerkingtredingsdata zijn conform de afspraken die zijn gemaakt in het pensioenakkoord.

Deze toelichting wordt ondertekend mede namens de Minister van Financiën en de Staatssecretaris van Financiën.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

W. Koolmees